

VLARNA

LETO XXXV / ŠTEVILKA 9, SEPTEMBER 2003 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 555 TOLAROV



**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**



Z L A J O
K O R O Š K O
P O L E T J E



U V O D N I K

JELENA DE BELDER KOVAČIČ

IN MEMORIAM

Svetovno znano hortikulturistko Jeleno de Belder Kovačič smo v Sloveniji spoznali šele leta 1994, med predvajanjem televizijskih dokumentarnih serij *List in cvet* in *Okus po cvetju* (leta 1998).

Svoje življenje je posvetila rastlinam. V štirih desetletjih zlahtniteljskega dela je vzgojila več kakor sto sort različnih dreves, grmovnic in zelik. Posebno ljubi so ji bili nepozebniki in hortenzije, med drevesi pa okrasne jablane, češnje in javorji.

Rodila se je leta 1925 v Belju na Hrvaškem, kjer je preživela mladost in v Zagrebu končala študij agronomije. Svoje znanje je izpopolnjevala v različnih vrtnarijah Zahodne Evrope. V Belgiji se je poročila z Robertom de Belderjem, velikim ljubiteljem in zbiralcem rastlin, pobudnikom ustanovitve Mednarodnega dendrološkega združenja IDS (Internacional Dendrological Society, leta 1951). Živela sta na posestvu Kalmthout, kjer je Jelena s svojim bogatim strokovnim znanjem in likovnim talentom ustvarila znameniti arboretum.

Udeleževala se je vrste botaničnih znanstvenih odprav. Raziskovala je človekovo povezanost z rastlinami ter njihovo uporabnost in vpetost v različna področja umetnosti in etnologije.

Angleško kraljevo hortikulturno društvo RHS ji je podelilo najvišje priznanje Veitch Memorial Medal, priznanje, ki ga podeljujejo le redkim tujim državljanom. Belgijski kralj Baudouin ji je za zasluge pri razvoju hortikulture podelil plemiški naslov baronice.

Jelena de Belder Kovačič je predavala na belgijskem inštitutu za arhitekturo Hoger Architectuur Instituut van het Rijk. Prenašala je znanje, izkušnje in navdušenje za rastlinski svet. To ji je bilo najpomembnejše poslanstvo.

V devetdesetih letih se je z družino preselila na posestvo Hemelrijk, kjer je na več kot sto hektarjih površine urejala nov arboretum.

Njeno delo je zbrano in ohranjeno v knjigah in televizijskih oddajah. Žal pa imamo v slovenščino prevedeno le njeno prelepo monografijo *Okus po cvetju*.

Vrata njenega doma so bila odprta botaničnim strokovnjakom, umetnikom in zaljubljenecem v rastline. In tu je bila na voljo ena najbogatejših botaničnih knjižnic.

Vedno znova se je vračala v svojo domovino, od koder je v Hemelrijk prestavila kozolec in leseno hišo, v kateri je uredila prijetno bivališče za svoje goste, študente in obiskovalce, ki so k njej prihajali iz najrazličnejših krajev sveta.

V Slovenijo je prihajala ponavadi jeseni, v času trgatve. Tudi letošnji konec avgusta je pripotovala, polna načrtov ...

LEA ZINAUER

Foto Lea Zinauer



1



2



3



4

1. NEPOZEBNIK - HAMAMELIS x 'JELENA'

2. HIŠA Z BIZEJSKEGA

3. JELENA DE BELDER KOVAČIČ

4. POVEŠAVI HRAST V HEMELRIJKU

5. JELENIN DOM

5



5



Pogled na Hemelrijk (Nebeško kraljevstvo).
Foto Lea Zinaver

UMRLA BARONICA JELENA DE BELDER - KOVAČIČ

VLADIMIR PLANINŠEK



V nedeljo, 31. avgusta 2003, nas je pretresla vest, da je med preživljanjem dopusta na otoku Krku preminula slovita, po mnenju mnogih strokovnjakov največja hortikulturistka na svetu, Jelena de Belder - Kovačič, nekaj dni za tem, ko je dopolnila oseminsedemdeset let.

Jelena de Belder - Kovačič sva z ženo spoznala pred približno desetimi leti v obdobju, ko je nastajala sijajna TV serija »List in cvet«. Od takrat naprej nama je nesebično pomagala z nasveti pri vzgoji okrasnih rastlin. Prav tako naju je pošiljala na izpopolnjevanja k raznim uglednim drevesničarjem in vrtnarjem širom po Evropi. Pomagala nama je tudi z nasveti pri načrtovanju raznih vrtov. Med nama z gospo Jeleno se je vzpostavil nek poseben odnos, saj sva si bila skoraj kot mati in sin. V mesecu septembru bi morala preživeti del dopus-

ta tudi pri nama na Koroškem.

Težko je prijeti za pero in napisati nekaj besed o tako ugledni osebi, kot je bila gospa Jelena de Belder - Kovačič.

Gospa Jelena se je rodila slovenskim staršem, vendar je svojo mladost preživela na Hrvaškem. V Zagrebu je končala študij agronomije. Že v mladosti je hlastala za znanjem, kar jo je gnalo predvsem po zahodni Evropi. Med takim potovanjem jo je pot pripeljala do Kalmthouta, kjer je spoznala svojega bodočega moža Roberta de Belderja in je tam od leta 1954 dalje tudi živela. Skupaj sta ustvarila enega najlepših arboretumov na svetu, Arboretum Kalmthout, ter nekaj let kasneje še svoje posestvo Hemelrijk. Pred leti je nekaj članov Koroškega gozdarskega društva obiskalo oba parka.

Večino svojega časa je gospa Jelena preživela med rastlinami, ki jih je imela neizmerno rada. S svojo ljubeznijo in delom z rastlinami je vplivala na slehernega vrtnarja ali drevesničarja, ki ga je poznala. Stalno je trdila, da se nikjer drugje ne da toliko dati kot v vrtnarstvu. Tega načela se je strogo držala; vsakemu, ki jo je poznal, je nekaj dala.

Zelo težko je doumeti, koliko znanja o rastlinah je imela gospa Jelena. Posebno rada pa je svoje znanje razdajala Slovincem, saj je vedno in povsod vsakomur dala vedeti, da je Slovenka; torej je poleg ljubezni do rastlin gojila močno narodnostno zavest. Kljub svojemu ogromnemu znanju in ugledu je vedno ostajala skromna in odprta.

Svoje znanje je neprenehoma izpopolnje-

vala in poglobljala na potovanjih širom po svetu ter ga kasneje podajala svojim znancem pa tudi širše, saj je predavala na raznih krajih po svetu, kar ji ni bilo težko, saj je obvladala osem svetovnih jezikov. Večkrat je obiskala tudi drevesnico Omorika na Muti.

Nastopala je v raznih televizijskih oddajah in seveda, čeprav premalo, pisala tudi knjige. Slovenci smo jo spoznali v odličnih TV serijah »List in cvet« ter »Okus po cvetju«. Slednje so pokazale tudi njeno drugo veliko ljubezen, to je ljubezen do kuhanja s cvetjem. Sama je večkrat poudarjala, da je kuhanje podaljšanje vrtnarjenja. V nastajanju, že posnete pa so oddaje »Okus po plodovih«, vendar žal njihove premiere ni dočakala.

Za svoje neumorno delo je Jelena de Belder-Kovačič kot edina Neangležinja prejela najvišje zlato priznanje (Veitch Award) RHS (angleško Kraljevo hortikulturno društvo), katerega člana sva tudi midva z ženo. Belgijski kralj pa ji je za zasluge pri razvoju hortikulture, edini do sedaj, podelil naslov baronice. Ona teh priznanj nikdar ni jemala osebno, temveč kot priznanje celotnemu hortikulturnemu znanju.

Z njeno smrtjo je nastala ogromna praznina v svetovni hortikulturi. Ime Jelene de Belder-Kovačič pa bo ostalo trajno zapisano med vsemi nami hortikultursti. V veliko čast mi je, da sem jo poznal in z njo tudi sodeloval.

Draga Jelena, hvala vam za vse, kar sem dobil od vas. ▲

NA PLEŠIVCU JE NEKAJ NAROBE

TONE LEVC, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Največji osamelec Karavank na vzhodu je Uršlja gora ali Plešivec; pojma nista definirana kot tudi ne nadmorska višina, ki se po različnih kartah giblje od 1696 do 1750 m. Gozdarji si pod pojmom Uršlja gora predstavljamo goro, njene varovalne gozdove, cerkev in RTV oddajnik, pod imenom Plešivec pa gospodarske gozdove okrog Plešivškega dvora, Kozji hrbet s pobočji in najvišjo vzpetino Kopo – 1413 m nadmorske višine. Opuščeni travniki in pašniki so se zaraščali po naravni ali umetni poti.



Preveč lakote v gozdu ali le vpliv ograje?

To pobočje porašča gospodarski gozd z manjšimi enklavami kmetijskih površin in edino poseljeno kmetijo na Vernerici. Zarast gozda daleč presega povprečje Koroške, ki je 68%; tu se povzpne preko 95%.

V gozdovih na Plešivcu so v preteklosti gospodarili po znani nemški šoli: pospeševanje iglavcev ob veliki površinski obnovi. Po vojni se koncept bistveno menja, cilj postane skupinsko raznodoben in z rastišču primernimi drevesnimi vrstami mešan gospodarski gozd.

Sestoji so res skupinsko raznodobni, stari do sto dvajset let,

vendar ne porasli z rastišču primernimi drevesnimi vrstami. Gre za problem pomlajevanja v že prestarih prereditvenih debeljakih, ki bi že morali preiti v fazo pomlajencev. Na pomlajevanje oziroma na premočno pospeševanje smreke prekomerno vpliva divjad. Gre za sestoje nekako od linije Plešivški dvor–Vernerca navzgor. V isti smeri problem pomlajevanja narašča do Kope, kjer je že ogroženo pomlajevanje smreke. Težava je v bistveno premočni izpašenosti zeliščnega sloja, posledica česar je dobesedno izginjanje rastlinskih vrst grmovnega sloja, pio-

nirskih drevesnih vrst in, kar je najpomembnejše, gospodarskih drevesnih vrst listavcev, še posebej nad cesto Šisernik – Rova – Kopa.

Vsi se strinjamo, da je divjad sestavni del gozda. Pa si pogledajmo ta sestavni del:

Srnjad je pri nas baje že 3,5 milijona let, zato se je tudi najbolj prilagodila našim razmeram. Z nadmorsko višino njena številčnost sicer upada, vendar jo najdemo tudi na vrhu Uršlje gore. Pri hranjenju je izbirčna kot anoreksična dama, vendar njen vpliv na pomlajevanje gozdov ni zanemarljiv, posajena sadika brez zaščite v naših gozdovih ne uspe. V gozdarstvu je prevladala ocena, da je 20 % objedenost mladja še znosna za uspešno pomlajevanje.

Gams naseljuje območje Uršlje gore dobrih sto let, pravimo, da je skromen v prehrani, vendar v zimskih staniščih opazno vpliva na pomlajevanje. Čeprav je divjad skalovja in varovalnih gozdov, danes poseljuje nižje predele Plešivca, saj je v boju z agresivnejšim muflonom izgubil osrednje območje. Lovci sicer trdijo, da se dobro prenašata, vendar sta direktna konkurenta pri hranjenju in če ti sosed pušča vedno prazno mizo, se pač odseliš. Nasploh se živalske vrste med seboj slabo prenašajo, še v lastni vrsti ne, razen v času ženitve. Izjema je muflon. Lovci sami trdijo, da gams na Kopi ni padel že petnajst let. Le kaj bi počel ob prazni skledi, lahko si le brusi parklje za zimsko poledico. Gams je zanimiv v lovskem pogledu, saj tudi koza nosi trofej, zato je potrebno polovico manj živali za enake lovske užitke. Po kvaliteti trofej je nad evropskim povprečjem, kvalitetnejši od pohorskega (apnenec). Res je škoda, da smo ga postavili na stranski tir.

Muflona so naselili na območje Plešivca pred krepkimi tridesetimi leti, baje za popestritev, ne vem, ali gozdov ali lova. Odločitev gotovo ni bila strokovna, takrat smo pač vsi bili lovci. Obstajala je bojazen, da se bodo razširili na območje Razborja in tam »pestrili« njive in travnike. Škoda. Zdavnaj bi že nehali »pestriti« naše kraje; žal so suvereno zavzeli plešivške

gozdove do samega grebena Uršlje gore. Zimo preživljajo v nižjih predelih (600–900 m nadmorske višine) ob polni mizi sena, žita, pese in sadja, tako da preživi vse kar leze in gre. Spomladi se z vegetacijo vred pomikajo višje, vmes pa na jezo lastnikov oskubijo travnike ter prve pogavnike v gozdu. Vzgoja mladicev in ženitev poteka nad 1200 m nadmorske višine, kar traja vsaj šest mesecev, zato je tu največji stampedo v gozdovih, še posebno ker ta divjad živi v tropih. Pri hranjenju je muflon generalist, »vsejed«, tudi kopriva in osat sta zanj užitna hrana, listavci poslastica, iglavci pa zdravstvena kondicija zaradi eteričnih olj in tanina. Populacija živi izolirano, ni povezav z drugimi kolonijami, zato so kar nekajkrat v »žlahti«. Mufloni so zato trofejno slabi, vsaj občutek imam, da kvaliteta še vedno opazno pada.

Jelenjad je prišla v plešivske gozdove pred približno dvajsetimi leti, in to z velikimi koraki. Nekoč, v onih časih, smo gozdarji zapisali, da jelenu v tako spremenjenih, zasmrečenih gozdovih ni mesta. Danes je že pridobil domovinsko pravico. Tudi njega muči hrana, saj je pritalni sloj že požrt. Glej ga zlomka, on ima dva metra visoko glavo, mladiko listavca, ki je ušla že vsem tegobam, prime na sredini, na grozo gozdarjev, zlomi in že se mu smeje listje v lačni gobec. Pred tridesetimi leti je Vida ogradila po vetrolomu ogolelo površino ter jo posadila s smreko in macesnom. Pred leti smo zaradi planiranih redčenj mrežo odstranili, saj je sadnja lepo uspela. Danes je smreka olupljena in cilj gozdne proizvodnje dobesedno požrt. Kaj naj zapišemo v gozdnogojitveni načrt? Posek poškodovanega drevja, paša jelenjadi in ostalih gobcev! Koliko je teh jelenov? Ne vem. Trdim pa, da jih je letos več kot lani in lani jih je bilo več, kot leto prej.

Sliko »pestrosti« lepo zaokrožujejo iz obor pobegli in nikoli ulovljeni damjaki in preštevile ovce na Vernerici. Slišimo o novi obori za lame v Slovenj Gradcu. Kdo garantira, da ne bomo imeli na Plešivcu sorodnic kamel? Prisotna je tudi ideja o naselitvi bobra na povrju Suhadolnice.

Živalski vrt v Ljubljani bo začel zardevati!

In škode? Škode ni, dokler poškodbe niso finančno ovrednotene. Direktne škode se dajo dokaj natančno izračunati, posredne pa težje. Škoda v odraslih sestojih je izpad dohodka. V pomlajencih je določen letni etat 8-10 m³/ha in če ni pomlajevanja, ni sečenj. Planirani m³ pomnožen s površino in ceno lesa na panju je direktna škoda. Nejeverni Tomaži bodo dokazovali, da če ni mladja, ni poškodb. Toliko gozdov imamo v »oborah« da se vidi, kaj zraste v gozdu prijaznem okolju. Sicer pa dokler stoji klas pokonci na tuji nivi tako ni škode.

V mladih sestojih, ki jih je potrebno predčasno posekati (lupljenje smreke), je škoda strošek pogozdovanja, revaloriziran za dobo starosti posekanega sestoja, stroški zaščite in vložene nege. Vse skupaj je vredno od dva do tri milijone na hektar. Kaj če kdo izstavi račun? Dohodek od divjadi, subvencije za ovce, vse skupaj je mački kašelj proti skupnemu znesku škode. Danes ima vsaka ped zemlje lastnika, »oni« časi so šli v pozabo. Bliža se novo ureditveno obdobje, etati ob takem stanju se morajo znižati. Bo koncesionar ali lastnik zahteval povračilo izgube dohodka? Če modificiram Smolarja: pamet v roke, pa ne ga srat!

Rešitve so, tudi poti do njih so različne. Nisem tisti, ki bi jih prinesel na krožniku, zanje je potrebno doseči širši konsens. Par idej bi pa vseeno namignil.

Kaj če bi prenehali z znano kmetijsko miselnostjo o maksimalni prirerji in maksimalni proizvodnji ob vedno planiranih maksimalno ugodnih letinah. Take letine so redke, suše še bodo, letošnja se je ponovila po desetih letih. In če se trop ovc samo sprehodi skozi sestoj, belih ali rjavih, kaj šele če se pase, je ves trud gozda in gozdarjev s pomlajevanjem zaman. Gozd ne more in ne sme biti rezerva hrane, niti ob letinah suhih krav!

Kaj če bi sledili gozdarskim razmišljanjem, ko smo se kmalu po vojni odločili, da imamo dovolj domačih drevesnih vrst, tuje vrste, kot zelen bor in duglazija pa kot okras spadajo le na vrtove in parke?

Kaj če bi gojili le gozdu prijazno avtohtono divjad v primer- ni številčnosti, ljubiteljem obor pa prepustili eksote in le pašnikom domače živali?



Bica, zakaj pa me ne bomo nikoli tako debele?

Kaj če bi kdaj kdo vprašal gozdarja, kam postaviti krmišče, da ne bi vse drevje v sosesčini ostalo brez lubja?

Kaj če bi nehali polagati sol vsaj v poletnih mesecih? Na Plešivcu ni vode, letos še rose ni bilo, divjad si za preživetje poma-

ga kot ve in zna.

Bilo bi zelo narobe, če bi se ločili na gozdarje in lovce, saj smo pogosto oboje hkrati. Pravo rešitev vidim za zeleno mizo. Tudi Koroška lovska zveza je že preživela svojih sto dni in se bo morala opredeliti,

upam, da v zadovoljstvo obeh dejavnosti.

Na načelni ravni ni nič narobe. Imamo državne gozdove, državno divjad, državno načrtovanje, pa vendar je na Plešivcu nekaj narobe. ▲

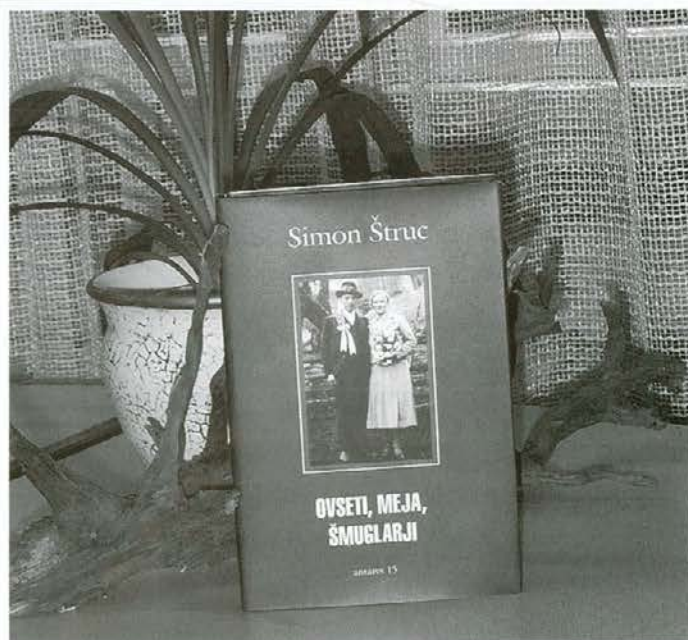
MEDGENERACIJSKI STIKI MED GOZDARJI

Gozdarji KE Radlje

Kakor povsod, se tudi med gozdarji prepletajo generacije. Starejša bogati mlajšo s svojimi izkušnjami in preudarnostjo, mlajši gozdarji pa vnašamo v poklicno delo zagnanost, vedoželjnost in kdaj tudi zaletavost in trmo. Prepletanje znanja, izkušenj in energije pa ob sodelovanju in spoštovanju med generacijami mora roditi sadove.

Simon Štruc je gozdar starejše generacije, ki s svojo energijo vedno najde čas za stike s sedaj aktivnimi kolegi. Ob izidu svoje knjige **»Ovseti, meja, šmuglarji«** v letošnjem letu ni pozabil na našo krajevno enoto in nam je rezultate svojega literarnega dela s posvetilom podaril v branje in presojo.

Z željo, da ohranjamo obojestransko stiko, se mu radeljski gozdarji zahvaljujemo za pozornost. ▲



INFORMATIVNI GOZDARSKI STORŽI V AVGUSTU

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Za nami je vroč avgust, najbolji topel mesec v letošnjem letu. 5. in 13. avgusta je sonce segrelo zrak na Koroškem do 34°C. Suša se je nadaljevala ves avgust. Vroče sušno vreme in močno semenje smreke sta kljub dopustovanju poskrbela za zelo pestro dogajanja na terenu. Za živahnost dogajanj med smrekovimi krošnjami, posredno pa za zelo intenzivno aktivnost revirnih gozdarjev ter lastnikov gozdov, pa je poskrbel zelo močan nalet podlubnikov. Prva žarišča lubadark smo evidentirali že v aprilu in maju (posledica lanskoletnega poznooletnega naleta), v poletnih mesecih, še posebno v avgustu pa je narava pokazala rengentsko sliko naših gozdov. Na prodnatih terasah Dravske, Mislinjske in Mežiške doline in prisojnih legah nad njimi so se pojavila številna nova žarišča lubadark. Spomladanski nalet v naših iglastih gozdovih najštevilnejše prisotnih podlubnikov – velikega in malega smrekovega lubadarka je bil zelo močan. Konec avgusta smo evidentirali v vseh koroških gozdovih 8185 m³ »svežih« lubadark. Registrirali smo okoli 500 žarišč, število teh pa se bo v septembru in oktobru še povečalo. Nova žarišča se pojavljajo tudi v višjih legah do nadmorske višine 1100 m, v še višjih predelih se je zaradi ostrejših klimatskih razmer trend naraščanja po lubadarju napadenih dreves umiril. Največ žarišč so revirni gozdarji javne gozdarske službe evidentirali in izmerili do konca avgusta v KE Slovenj Gradec (2328 m³), v KE Radlje (2185 m³) in v KE Dravograd (1800 m³). Izleteli podlubniki se pripravljajo na prezimovanje, zimo bodo preživeli otrpli v novo napadenih smrekah (predvsem v spodnjih delih debla, v koreninah, debelejših vejah, ...). Znaki poznooletnega napada bodo opazni šele konec zime in v začetku pomladi naslednje leto, ko se bo po drevju pričelo intenzivno pretakanje drevesnih sokov. Naloga vseh – tako gozdarjev kot lastnikov gozdov in izvajalcev sanacij žarišč je, da nadaljujemo z zatiralnimi ukrepi. Pravočasno ukrepanje (evidentiranje, posek, ureditev žarišč, ukrepi



Profesor Jan Čarmak predstavlja domačim gozdarskim strokovnjakom program analize pretakanja drevesnih sokov

Foto: Matjaž Čater



Mlada smreka na smrekovškem bukovem štoru



Sredi smrekovških gozdov

▲ Foto: Gorazd Mlinšek

zatiranja – takojšnji odvoz na strojno lupljenje ali ročno lupljenje teh, sežiganje napadenih vej in sečnih ostankov; pokrivanje napadenih vej s črno plastično folijo na mestih, kjer ni možno sežigati; škropljenje napadenih sečnih ostankov z insekticidi pod nadzorom, kjer niso možni drugi ukrepi) pripomore k zmanjšanju prevelike prenamnožitve podlubnikov naslednje leto. Vrsta in

čas ukrepanja je odvisna od razvojne stopnje podlubnikov in trenutnih vremenskih razmer. Najboljša preventiva pred preveliko namnožitvijo podlubnikov je – pravočasna izdelava in odvoz redno posekanega lesa in po ujmah poškodovanega drevja ter pravočasno izveden popolni gozdni red (ureditev sečišča po končani sečnji in spravi). V območni enoti Slo-

venj Gradec so gozdarji izmerili po žledu, snegu in vetru (november – december 2002, zima 2003, julij 2003), poškodovanega več kot 56000 m³ drevja. Poškodovani so predvsem smrekovi sestoji na Košenjaku, Pohorju in Smrekovcu, tako je bila nevarnost prenamnožitve podlubnikov zelo velika.



V avgustu so se sestali predstavniki gozdarji ZGS – OE Slovenj Gradec, Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Slovenije in GG- Slovenj Gradec. Zaradi velikih količin po žledu in snegu poškodovanega drevja v zgornjih delih Smrekovca ter drugih predelih v OE in nevarnosti podlubnikov, je bilo potrebno spremeniti redni plan sečenj in gojitvenih del v državnih gozdovih. Večji delež (več kot 5000 m³) poškodovanih sestojev v Zgornji Mežiški dolini je v zaprtih predelih Smrekovca. Za gospodarjenje z gozdom pa je potrebna primerna odprtost gozdov, s katero preprečimo poškodovanost gozdov po ročnem spravi. V avgustu so pričeli načrtno odpirati zaprte poškodovane predele gozdov z vlakami, katere pa ne bodo povzročale motnje v zelo občutljivem življenjskem prostoru divjega petelina.



Pri organizaciji 48. turističnega tedna v Črni na Koroškem so sodelovali tudi gozdarji javne gozdarske službe (KE Črna, KE Prevalje) in gozdni delavci GG Slovenj Gradec 7. avgusta so pripravili na nogometnem igrišču v Črni zanimivo tekmovanje v sekaških disciplinah za gozdne delavce in lastnike gozdov. Za prijetno počutje naših železcev so poskrbeli tudi s **kmetije Hlevnik** iz Jazbine.

Tudi v avgustu so strele sproščale svojo energijo nad koroškimi gozdovi. Povzročile so dva manjša gozdna pritalna požara na območju Črne. 11. 8. je zagorelo v Mravliji (odd. 08040) in 14. 8. popoldan vrh Pogorevca (Piramida). Pravočasno ukrepanje gasilcev je preprečila razširitev požara na večjo gozdno površino.



Zvezdasta kontrolno-lovna past za podlubnike

Foto: Gorazd Mlinšek

Izvajanje mednarodnega projekta sanacije zasmrečenih gozdov, imenovanega Sustman, se je nadaljevalo tudi na raziskovalni ploskvi Brička na Pohorju. Pod vodstvom profesorja **Jana Čar-maka**, strokovnjaka za ekofiziologijo in pretok drevesnega soka iz Brna na Češkem, je skupina čeških gozdarjev izvajala analize pretoka sokov v odraslem drevju na tej ploskvi. Zanimala pa jih je tudi fotosinteza v posajenih bukovih sadikah. Raziskave znanstveno raziskovalnega projekta Sustman potekajo v štirih sklopih; raziskava pretakanja sokov v drevju zasmrečenih sestojev spada v 2. sklop. Na Pohorju sodeluje pri raziskavah poleg čeških gozdarjev, gozdarjev ZGS ter Go-

zarskega inštituta tudi študent gozdarstva **Jure Čas** iz Mislinje, ki bo analizirane podatke koristno prikazal v svoji diplomski nalogi.



Radelske gozdarje so 9. avgusta obiskali gozdni posestniki in gozdarji regije Leutschach - Oberhaag iz Avstrije. Pod strokovnim vodstvom **Jerneje Čoderl**, vodje KE Radlje, so se sprehodili po radelskih in pohorskih gozdovih in spoznavali so koncept sonaravnega gospodarjenja v gozdovih. Zelo pestro pa je bilo na kmetiji **Sgerm** na Orlici na Pohorju, kjer so tudi občudovali najvišjo smreko v Sloveniji. ▲

PO GOZDNO TURISTIČNI POTI PLEŠIVEC

STONE LESNIK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

Kreniti po Gozdno turistični poti Plešivec mi pomeni doživetje, ki zaobjame še mnogo več kot srečanja z ljudmi ter opazovanje krajev in narave. Segi v globino otroških spominov in z njimi povezanih občutij. Zato me je vabilo na 2. tradicionalni pohod 9. avgusta letos prijetno nagovorilo.

V množici pohodnikov, ki so se zbirali pri gostilni Balek v Suhem dolu, sem komaj našel kak znan obraz. Pač, od daleč sem videl **Toneta Levca**, zaposlenega kot organizatorju tudi gre. Pozdravne besede župana in pesem Postavkovih deklet prihajajo do mojih ušes, v spominu pa mi vstajajo davni prizori, ko sem kot otrok v družbi staršev pešalil od Žuzela v Zgornjem Razboru do Suhega dola. Tu je bila takrat majhna trgovinica v kateri so se Razborčani oskrbovali z najnujnejšimi potrebščinami za tiste čase, kot so sol, petrolej in karbid za razsvetljavo in še kaj. Pot je bila zame, takrat 5 ali 6 letnega dečka, silno dolga, vožnja z vprego je bila nekaj izjemnega, spominjam pa se pohvale starejših, »da sem dobro hodil«.

Ko pohodniki krenemo na pot in se bližamo Plešivčemu mlinu, se spominjam pripovedovanja pokojne mame, ki je tej poti rekla »po kašteleh«. Pripovedovala je, kako je v nekih davnih časih razborški župnik zapretil mogočnemu kmetu Plešivčniku: »Plešivc, Plešivc, tako kot si se šopiril, tako se boš nekoč podiral«. Prerokba je bila vsekakor daljnovidna.

V Plešivcu, ob gozdarski koči, še

posebej postanem. Danes je obnovljena, lična. Tudi takrat, ko sem se v njej rodil, je bila gozdarska. V njej so živeli gozdni delavci, v tistem času tudi moj oče z mamo pa **Ruprecht**, poznejši gospodar na Vernarci in moj birmški boter. Njegov sin **Ivan**, ki danes gospodari na Vernarci, me je pestoval ko dojenčka. Zato se še danes objameva, ko se srečava. Tudi letos sva se, na Vernarci, pred hišo na katero imam mnoge lepe spomine na pokojnega botra **Ruprechta**, in njegovo družino. Ivanu želim zdravlja, da bi še dolgo gostoljubno sprejemal pohodnike na prelepi Vernarci ob vznožju Urške gore in bližnje Plešivčke Kope.

Ob pogledu z Vernarce na Razbor, z Glasenčkim vrhom v ospredju, pomislim, le kdo danes še tako reče temu hribu, ki mu pravimo tudi Molakov vrh. Zanimiv hrib z nekako ravnim, odrezanim vrhom. Z Vernarce se da v pogledu v daljavi zaslediti tudi Žuzelovo. Tam je danes drugače kot nekoč, stare hiše in hleva ni več, le še spomini na njih in na ljudi, ki so nekoč živeli tam. V teh spominih se vračam po preostalem delu poti nazaj proti Suhemu dolu.

Tradicionalni pohod po Gozdno turistični poti Plešivec je tudi letos obiskalo več sto pohodnikov. To je lepo priznanje organizatorjem, Krajevni enoti Zavoda za gozdove Slovenj Gradec, Primestni vaški skupnosti Razbor in Turističnemu društvu Slovenj Gradec ter obenem potrditev, da je pot res lepa in privlačna. ▲



Foto Tone Lesnik

DREVESNICA OMORIKA

z Mute na Koroškem

v soboto, 4. oktobra 2003,

prireja dan odprtih vrat.

**Pričakujejo vas od 10. – 16. ure
na Koroški cesti 44 (Karavaning) na Muti.**

V okviru prireditve se bodo odvijale naslednje dejavnosti:
ob 10. uri voden ogled okrasnega dela drevesnice s predstavitvijo rastlinskih vrst,
ob 10³⁰. uri voden ogled parka ob drevesnici,
ob 11. uri prikaz pletenja košev in košar – Ivan Hudrap,
ob 12. uri predavanje z diapozitivi »Načrtovanje okolice hiše« – Marija Herman-Planinšek,
ob 13. uri predavanje z diapozitivi »Obiski parkov po Evropi« – Vlado Planinšek,
ob 14. uri prikaz sestavljanja aranžmajev iz suhega cvetja – Berta Placet,
ob 15. uri voden ogled okrasnega dela drevesnice s predstavitvijo rastlinskih vrst,
ob 15. uri voden ogled parka ob drevesnici.

Veselite se vašega obiska.

Z njimi boste preživeli lep in pester dan.

VPLIV SPREMEMBE DREVESNE SESTAVE NA RAZMERE MINERALNE PREHRANE DREVES NA IZBRANIH PLOSKVAH ZAHODNEGA POHORJA

MIHA KOPRIVNIKAR, univ.dipl.inž.gozdarstva

Gozd je od začetkov civilizacij podvržen izkoriščanju in krčenju. Gozdarji se že od same ideje sonaravnega gospodarjenja srečujejo s problemom spremenjene drevesne sestave. Preko različnega opada (listje, vejice) pa se spreminjajo tudi gozdna tla. Tla so temelj vsega, kar lahko v neki klimi uspeva. Tako gozdarji kot tudi kmetje so spremembo tal, ki je nastala z nalaganjem surovega humusa, opazili hitro, kaj pa to pomeni za gozd dolgoročno in kaj se dogaja v samih tleh, pa se raziskuje še danes.



Sestoj na ploskvi tretje generacije smreke na Tolstem vrhu. Ploskev je tipična za višje ležeče predele Pohorja.

S pomočjo raziskav vsak dan izvemo nekaj več o procesih v gozdnih tleh. Tako se lahko tudi bolj smotno odločamo, kakšno naj bo naše gospodarjenje.

Bistvo problema

V ohranjenih gozdovih ni pogoštega pomanjkanja hranil zaradi njihovega nenehnega kroženja in globokega koreninjenja večine dreves. Največ hranil je v listih in iglicah. Naši gozdovi so v veliki meri spremenjeni. Bukev in ostali listavci so se sekali za drva in ogelje, smreka pa se je pospeševala in sadila.

Smreka ima zelo kisle iglice (pH3) in s svojim opadom zakisuje tla. Iglice počasi trohijo in se tako nalagajo v plast surovega humusa. Poleg tega ima tudi plitvo koreninjenje. Smreka tako z vsem tem počasi slabša gozdna tla. Bukev z listi tla bolj gnoji in se z globljim koreninjenjem lažje upira vse pogostejšim sušam.

Gozdna tla nastajajo iz geološke (kameninske) osnove in se spreminjajo pod vplivom drevesnih vrst ter klime. Vedno večji posegi v gozd se posledično kažejo tudi v tleh. Procesi so dolgotrajni in (večinoma po naravni poti) zaradi iznosa (posek) in izpiranja (kisl

ta) hranil iz gozdnega ekosistema nepovratni. Posledice vseh sprememb zaenkrat ostajajo skrite in jih tla še nevtralizirajo.

Gozd je po večini naravna tvorba in težnja je, da bi tak tudi ostal. Je specifično zemljišče, ki se ga pri nas ne gnoji in apni kot na plantažah in na kmetijskih zemljiščih. Z ustreznim gospodarjenjem je treba poskrbeti, da se bo to naravno bogastvo preneslo tudi v naslednje rodove.

V diplomski nalogi sem se z raziskavo podrobneje lotil območja Pohorja, kjer je problem spremenjenih in ekološko nestabilnih gozdov največji. V rezultatih sem opisal stanje tal ter okvirne ekološke kot tudi gozdnogospodarske posledice, ki iz tega sledijo.

Zgodovina Pohorskih gozdov

Sedanje slovensko ozemlje v daljni preteklosti ni bilo močno poseljeno. Do novega vala poselitve v 13. in 14. stoletju, ki je zajel višje ležeče kraje, so bili Pohorski gozdovi, razen ob pobočjih dolin, predvidoma še nedotaknjeni. Lokalno se je se ob zametkih fužin in glažut gozd začel močneje izkoriščati. V Mi-

slinji so bile topilnice železa. Poleg tega se je bukev začela z razmahom žagarstva smatrati kot plevel. Vse to je na mislinjskem območju privedlo do obsežnih smrekovih monokultur. Radeljski konec je bil v preteklosti manj sekan in so zato so gozdovi danes tam bolj mešani. Na teh dveh območjih smo izbrali raziskovalne ploskve.

Potek raziskave

Raziskavo smo zastavili v obliki primerjav treh ploskev iz dveh regij Pohorja. Dve ploskvi sta na področju KE Radlje (Orlica), kjer smo našli še najbolj ohranjen gozd bukev in jelke na položnem pobočju in le-to primerjali s ploskvijo naravno zasemenjene smreke na poseki nekdanjega jelovega gozda v neposredni bližini. Na drugem koncu Pohorja v Mislinji (Tolsti vrh - Macesnovje) smo določili tretjo ploskev, kjer je smreka preko setve in sadnje prisotna

že tri generacije.

Na ploskvah sem v krogu 20 m izbral detaljne vzorčne ploskve (25x25 cm). Izkopal in ločil sem tla po 5 cm plasteh. Na ploskvi sem izkopal en reprezentančni profil do globine 150 cm za opis talnega profila in analizo tal po horizontih (plasteh tal). V laboratoriju sem določil delež kamena, prekoreninjenost, gostoto in vlažnost tal.

Zračno suhe vzorce sem nato prenesel na Dunaj na Univerzo za kulturo tal, kjer sem izmeril njihovo pH (kislost) in jih pripravil za nadaljnjo analizo. Izmerili so se naslednji parametri: pH (CaCl₂) in pH (H₂O); skupni: N, C, K, Ca, Mg, Na, Mn, Fe, P, in S; izmenljive: Al, Ca, Cu, Fe, K, Mg, Mn, Na, Zn.

Izračunal sem KIK, BCE, C/N razmerje in ostale kazalce, ki povejo, kako bogata, kislina in razvita so



Vzorčenje na terenu. Ločitev tal na listje, preperino, humus in po 5 cm plasteh do globine 20 cm. ▲▼ Foto Gorazd Mlinšek

Jelovo-bukov sestoj na Orlici nad Radljami. Ploskev je tipična za ohranjene ostanke jelovo bukovega gozda.



tla. Kazalci kvalitete tal so opisani v naslednjem odstavku.

Pohorje je masiv silikatnih kamenin s podrobno dokaj pestro kameninsko sestavo. Osnovna kamenina Pohorja je tonalit, ki prihaja na površje v najvišjih legah. Vse prevladujoče kamenine so kisle in revne s kalcijem, kalijem in magnezijem.

Rezultati

V rezultatih so se pokazale pričakovane talne spremembe, ki jih opisujejo tudi drugi avtorji. Najdlje poznana in opazna je akumulacija surovega humusa. Hranila, ki so vezana v surovem humusu so rastlinam nedostopna.

Na vzorčnih ploskvah pod smreko prve in tretje generacije je bila skupna hektarska teža organskega dela tal (listje, preperina in humus) za 18 ton (smreka 1.gen.) oziroma 83 ton (smreka 3.gen.) višja kot pa na ploskvi pod jelovo-bukovim sestojem.

Hranil, ki so vezana v surovem humusu (N, K, Ca, P...) in so rastlinam nedostopna, je največ na ploskvah s smreko. Na ploskvi z bukvijo in jelko je humusa malo in hitro preperi, hranila pa hitro krožijo.

Kazalci kvalitete tal

C/N (ogljik/dušik) razmerje pove, kako preperela so tla. Razmerje je večje v tleh pod prvo in tretjo generacijo smreke, kar pomeni, da so tla tam manj preperela.

PH vrednost pove, kako kislota so tla (1-7 kislota, 7-14 bazično). PH tal na ploskvi pod smreko prve generacije je pričakovano nižji od tal na ploskvi pod bukvijo. Razlika je od 0,1 do 0,5. To pomeni, da je zaradi strupenega aluminija, ki se sprošča iz kislota tal, rast korenin ponekod že otežena.

Vsota bazičnih kationov (**BCE**) pove, koliko je skupno vseh bazičnih elementov, ki so pomembni za rast rastlin. BCE je najnižja na tleh smreke prve generacije, kjer so tla direktno primerljiva s ploskvi jo jelke in bukve.

Tla na vseh treh ploskvah lahko opišemo kot tla, zelo slabo zasičena z bazami (mali delež bazičnih elementov glede na vse elemente).

Izmenljivi elementi

Vsebnosti izmenljivih elementov najbolje pokažejo karakteristike tal in njihove zaloge hranil (izmenljivi elementi so tisti, ki so prosti v tleh oziroma niso v kamniti obliki).

V primerjavi med ploskvami ima najboljšo talno razmere ploskev s prevladujočo bukvijo in jelko. Več je izmenljivih Ca, K in Mg ter manjše vsebnosti Al in Fe. Opazi-

ti je pričakovane večje vsebnosti kalcija v opadu (odpadlo listje) na ploskvi jelka-bukve zaradi listov bukve, bogatejših s kalcijem. Na ploskvi smreke tretje generacije je velika koncentracija aluminija, ki je ob nizkem pH (kislejša tla) v strupeni Al^{3+} obliki.

Potencialno je lahko ta strupenost dodaten vzrok slabemu odstotku preživetja sajenih listavcev, ki so na to bolj občutljivi.

Na ploskvah s smreko so vidne večje vsebnosti in tudi hektarske vrednosti žvepla, ki bi jih lahko pripisali večji sposobnosti prestrazanja kisle onesnažene megle s celoletno olistanimi krošnjami iglavcev in večjo površino iglic v primerjavi z listavci.

Vse posledice spremenjene drevesne sestave, ki so opisane v rezultatih, dolgoročno vplivajo na prirastke v naših gozdovih.

Zaključek

Ob gospodarjenju si preteklost in prihodnost podajata roki. S preučitvijo trendov in procesov si lažje predstavljamo, kako velike spremembe nas lahko čakajo in se nanje lahko pripravimo. Ob celotni sliki se nam lažje odprejo tudi možne rešitve, nujnost in smer ukrepanja v prihodnosti.

Bolj kot je nek ekosistem spremenjen, večje so posledice, ki iz tega sledijo. Pogosto se spremenjenosti v svoji veličini in obsežnosti niti ne zavedamo, posledice pa vzamemo kot same po sebi umevne. Pri gospodarjenju z gozdovi so se sprememb in posledic zavedli že sorazmerno hitro. Pristopili so z načrtovanjem proti naravnemu stanju. Dosežene spremembe so na prvi pogled malo vidne, predstavljajo pa začetek in pomoč naravi, ki ima sposobnost samoobnavljanja.

Novejša številsko dokazana spoznanja o gozdnih tleh nam pomagajo razumeti, zakaj je pomembno ohranjati in pospeševati listavce. Seznanjeni lastniki gozdov se lažje odločijo o usodi listavcev v gozdovih. Pri izbiri drevja za drva se tako vse bolj izogibamo poseku podstojnih dreves, ki s svojim listjem dobro gnojijo tla. Namesto listavca v sredini smrekovega sestoja, se raje opredelimo za posek zaraščajočega travnika na gozdnem robu ali za drva iz redčenj. Ob vse večjih cenah lesa kvalitetnih listavcev se tudi lažje odločamo za nego, ki je potrebna za njihovo kvaliteto.

Tako se bo dolgoročno ohranila rodovitnost gozdnih tal in naši nasledniki bodo imeli zdrav in kvaliteten gozd. ▲

LUBADAR V NAŠIH GOZDOVIH

FRANC JURAČ



Letošnja suša je precej pripomogla, da so se smrekovi podlubniki razširili po naših gozdovih. Na priporočilo Zavoda za gozdove Slovenije smo morali kmetje poškodovano drevje takoj posekati, v gozdu pa napraviti red, da se podlubniki niso širili.

Naš posnetek je z Gortine, kjer je bilo veliko padlega drevja zaradi podlubnikov. ▲

Foto Franc Jurač



ZVEZA HRANILNO KREDITNIH SLUŽB SLOVENIJE, p.o. LJUBLJANA
POSLOVNA ENOTA SLOVENJ GRADEC
Telefon 02 883 93 00

Blagajniška mesta:

Slovenj Gradec, Celjska 7	tel. 02 88 39 313
Mislinja	tel. 02 88 50 210
Dravograd	tel. 02 87 70 140
Radlje ob Dravi	tel. 02 87 70 150
Prevalje	tel. 02 87 50 220

V naši hranilno kreditni službi vam nudimo zaupno, zanesljivo, varno in gospodarno urejanje vaših denarnih zadev. Posluujemo s poslušom za vsakega komitent.

VARČEVANJE

Ponujamo ugodne obrestne mere za vse vrste vezanih tolaarskih depozitov.

TRANSAKCIJSKI RAČUNI:

- za samostojne podjetnike, društva
- za imetnike dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
- za fizične osebe

NOVA PONUDBA:

HRANILNA KNJIŽICA OBROČNEGA VARČEVANJA

KREDITI:

- vse vrste dolgoročnih in kratkoročnih kreditov, ugodno tudi za nakup kmetijskih zemljišč

DODATNA PONUDBA.

- **MAGNA** kartica
- plačilna kartica **ACTIVA** – možnost dviga gotovine na bančnem avtomatu
- vplačilno mesto za **vzajemne sklade KD Investments (GALILEO, RASTKO, KD BOND)**
- zavarovalniške storitve za zavarovalniško hišo SLOVENICA

OHRANJAMO TRADICIJO IN SKRIMO ZA RAZVOJ!

5. DRŽAVNO TEKMOVANJE LASTNIKOV GOZDOV Z MOTORNO ŽAGO

FRANC HUDRAP, inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec

V okviru Mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni, je potekalo peto državno tekmovanje z motorno žago za lastnike gozdov. Tekmovanje je organiziral Zavod za gozdove Slovenije skupaj s prirediteljem sejma. Tekmovanja se je udeležilo sedemnajst ekip.

Ekipo sestavljajo trije tekmovalci, ki morajo biti polnoletni, lastniki gozda oziroma družinski člani, ki nikoli niso bili zaposleni v proizvodnih gozdarskih firmah kot sekači. Tekmovali so v petih tekmovalnih disciplinah (obračanje letve in menjava verige, kombinirani rez, precizni rez na podlagi, zasek in podžaganje ter kleščanje) in neobvezni disciplini podiranje na balon, ki se ne točkuje.

Ekipo se je uvrstila na osmo mesto, **Rajko Gracej** pa je posamezno med enainpetdesetimi tekmovalci dosegel deseto mesto. Čestitamo!

Namen tekmovanja je popularizacija varnega dela v gozdu, saj brez popolne sekaške opreme in osebnih zaščitnih sredstev nastop na tekmovanju ni mogoč. Da je bila ekipa iz naše območne enote dobro pripravljena in opremljena, so poleg **OE ZGS**



Tekmovalci in vodja ekipe pred tekmo.

Ekipo, sodnika in prevoznik po tekmi. ▲▼ Foto Franc Hudrap



Slovenj Gradec poskrbeli še sponzorji:

Gozdno Gospodarstvo Slovenj Gradec,
Prevent Mislinja,
Gozdarska Zadruga Slovenj Gradec in
Zadruga Prevalje.

V imenu ekipe se jim zahvaljujem. Prav tako pa bi se zahvalil prevozniku Štefanu Rožaju, ki nas je varno pripeljal na tekmo in nazaj ter **Avgustu Kuncu** za pomoč pri pripravi ekipe. ▲

Ekipo
ZGS OE Slovenj Gradec
so zastopali:

Vodja ekipe:
Franc Hudrap

Sodnika:
Janko Mikeln, Avgust Kunc

Lastniki gozdov:
Polde Pustinek –
p.d. spodnji Pustinek, Završje
Pavel Mihev –
p.d. Breznik, Zelenbreg
Rajko Gracej –
p.d. Gracej, Pernice

KMETJE MED LOVCI

FRANC JURAČ

Lovci in kmetje na Košenjaku.

Foto Franc Jurač



Pri lovski koči na Košenjaku je Lovska družina Dravograd organizirala srečanje s kmeti in gozdnimi posestniki iz revirjev, kjer ta lovka družina deluje.

Zbralo se je več kot dvesto lovcev, kmetov in krajanov. Na srečanju so se tako lovci kot kmetje pogovarjali o vsestranskem sodelovanju in aktivnem varovanju narave in skrbi za življenje v njej.

Pomerili so se v streljanju z zračno puško ter v vlečenju vrvi. Prireditve se je udeležil tudi predsednik Koroške lovske zveze Dušan Leskovec, starešina dravogradske lovske družine pa je obljubil, da bodo taka srečanja postala tradicionalna. ▲

NOVI ŠITLNI NA STROJNI

BRANE ŠIRNIK, univ.dipl.inž.gozdarstva

Res čudno je letošnje poletje: najprej je postreglo s tropskimi temperaturami in s sušo, ki je povzročila nemalo skrbi kmetom pri oskrbi z zadostno količino krme; iz težko pričakovanih dežnih oblakov pa so poletne nevihte konec julija poškodovale že tako pičel pridelek in tudi marsikatero streho. Huda ura s kot jajce debelo točo je konec julija zajela ozek pas ob državni meji in se razširila od Jamnice preko Tolstega vrha in Strojne, prečkala Dravo in pljusnila naprej na Goriški vrh.

V pozno-poletni pripeki smo zasačili pridne krovce na Strojni, ko so odpravljali posledice toče na Mežnarjevem hlevu. »Grmov« Jože, »Novakov« Franc in »Mežnarjev« Jože, ki se jim pridruži tudi »Zelesnikov« Rudi so poznani daleč naokoli. Danes ni veliko mojstrov, ki bi se še lotili pokrivanja s šitlji oz. smrekovimi škodlami. Takšna streha tudi ni med najcenejšimi, saj gre pri dvojnem kritju okoli 55 šitlov (po 60 tolarjev za kos) v tekoči meter strehe. Šitlji, šiklji, šinklji ... pa so značilnost naše podeželske arhitekture in dragocen biser naše kulturne dediščine.

»Strojanska partija« je v prijetnem klepetu v senci zaupala, da je za šitlne potreben »ta gurši« - cepljiv les, ki se nareže na metrske dolžine. Najboljše se cepijo 35 do 40 cm debeli »čoki«. Iz »čoka« se izseka običajno po štiri ali osem »muzlov«, iz vsakega pa s pomočjo



Na »tapuhu« nastaja »kita«: Jože Kobovc, Jože Obretan, Franc Krebs.

▲▼ Foto Brane Širnik



Če je les pravilno izbran se šitlji lepo cepijo.



Grmov Jože z »butijem« in s »kavko«.

VIHARNIK

Izdaja:
Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec, d.d.
2380 Slovenj Gradec, Voračev trg 1
Telefon: 88/ 43-332, faks: 88/ 42-684
E-mail: viharnik@gg-sg.si
Direktor: Silvo Pritrznik, univ.dipl.inž.gozd.
Odgovorna in glavna urednica: Ida Robnik
Uredniški odbor: Marlena Humek, Gorazd Mlinšek, Jože Potočnik, Ida Robnik in Brane Širnik
Likovna urednica in grafično oblikovanje: Marlena Humek
Priprava za tisk: Foma Hutter, Maribor
Tisk: ZIP CENTER, Ravne na Koroškem
Vse pravice pridržane.
© Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec 2003.
Fotografije in teksti © avtorji
Oblikovalska zasnova Viharnika: Peter Vernik
Avtor slik na naslovnici:
Franc Jurač, Gorazd Mlinšek in Milena Tretjak

Na podlagi mnenja ministrstva za informiranje z dne 30.1.1992 je Viharnik proizvod informativnega značaja (točka tarifne številke 3).

posebne cepilke - »kavke« in tolkala »butija« okoli 30 do 35 šitlov, odvisno od debeline čoka. Pred nabijanjem se šitlji najprej namočijo, da ne pokajo in se tudi lepše nalegajo. »Einfoh« se navadno krije samo za »cir«. Najbolj pogosto je »toplih« kritje. Trojno kritje pa je že »bahar-ija«. Vrsti šitljev pravimo »plž-na«, med njimi pa se za lepše naleganje ob slemenih in robovih napravi »pénkar« oz. dodatna vrsta šitljev. Na sprednjem delu strehe - na »tapuhu« s prekrivanjem nastane »kita«. Na kraju za »cir« postavijo na »špic« še »puoba«.

Tudi takšna stara poimenovanja naših dedov so del naše kulturne dediščine in samo upamo lahko, da jih bodo razumele tudi mlade generacije, ki prihajajo. Strojanci bodo zagotovo poskrbeli za to! ▲

TRGOVINA
LES
SPECIALIZIRANA TRGOVINA
ZA OSKRBO GOZDARSTVA

V naši gozdarski trgovini LES v Slovenj Gradcu in Radljah vam nudimo vse, kar potrebujete za delo v gozdu: vso gozdarsko orodje in opremo za posek in spravilo lesa, kolesne verige za traktor ali tovornjak, zaščitna sredstva in oblačila za gozdarje, kosilnice in motorne kose, škarje za živo mejo, motokultivatorje in še vse ostalo za delo v gozdu in na vrtu, itd...

Oglasite se pri nas.

SLOVENJ GRADEC, Cesta na Štibuh 1
Telefon 02/88 21 620, faks 02/88 42 684
RADLJE (Dvorec), Koroška cesta 68
Telefon 02/88 71 423, faks 02/88 71 239

KMETIJSTVO



30 LET STROJNE SKUPNOSTI VUHRED

KAREL KRISTAN

Leta 1973 je bila ustanovljena Strojna skupnost v Vuhredu. Kmetje so v takratnem času težko prišli do strojev, potrebnih za lažje kmetovanje, in to je bil vzrok za pobudo in združenje v društvo. Osnovalec ga je gospod **Herbert Hede**, kmetijski pospeševalec v takratni občini Radlje. Takrat je društvo štelo devet članov, danes pa jih Strojna skupnost šteje dvaindvajset. Društvu je najprej predsedoval **Hubert Sgerm**, nato pa **Anton Gosak**, danes po tridesetih letih pa ga vodi **Marjan Repnik**. V letu ustanovitve je bila prva

pridobitev društva siloskombajna, danes pa ima strojna skupnost v lasti šestnajst strojev, ki so namenjeni različnim opravilom od oranja do žetve. Z njimi upravljajo in jih vzdržujejo člani.

Da je v slogi moč, se je posebej izkazalo v društvu kmetov in gospodarjev, ki so uspešno preorali leta sprememb in nenehnega napredka v kmetijski mehanizaciji ravno zato, ker so se znali združiti.

Danes si želijo še več mladih članov, ki bi se jim pridružili in jim pomagali zapisati še kak jubilej. ▲



Prvi siloskombajn, ki ga je dobila Strojna skupnost Vuhred.

DRŽAVNO PRVENSTVO ISLANDSKIH KONJEV

FRANC JURAČ

V nedeljo, 14. septembra 2003, so se člani društva rejcev islandskih konj Slovenije (teh je v Sloveniji že okoli petsto) na hipodromu Jevšnikove kmetije v Stražah pri Mislinji pomerili na državnem prvenstvu, ki je bilo bolj družabnega značaja kot športni dogodek.

Konji so tekmovali v specialnem hodu toletu ter v štirihodih: v hoji, toeltu, kasu in galopu.

Ker pri nas sodnikov za taka tekmovanja še ni, je tekmovanje ocenjeval sodnik **Pit Hoyes** iz Gradca v Avstriji in sicer brez štoparice. Ocenjeval je le umetniški vtis posameznega konja in jezdeca.

Na tekmovanju je med člani slovenski prvak postal **Zvone Pavšič** iz Trnja, pri mlajših pa **Anja Lesse** iz Gorice in **Lucija Klemenc** iz Mislinje. ▲



ZM d.d.
ZAVAROVALNICA
MARIBOR

PE Podružnica SLOVENJ GRADEC

tel.: (02) 88 12 700, (02) 88 12 730,

fax: (02) 88 12 737

IZBERITE MODRO SVOJO POT

**V 365 DNEH JE LAHKO SAMO
EN DAN NESREČEN.
NE PUSTITE SE PRESENETITI.**

Vaša Zavarovalnica Maribor d.d.

APIMONDIJA 2003 – SVETOVNI ČEBELARSKI KONGRES V LJUBLJANI

ČEBELARSTVO

JANEZ BAUER

Konec avgusta se je v Cankarjevem domu v Ljubljani odvijal Svetovni čebelarški kongres. Slovenski čebelarji smo sprejeli kolege iz celega sveta. Kar več tisoč se jih je udeležilo strokovnega dela kongresa, ki je potekal v vseh kongresnih dvoranh Cankarjevega doma, v preddverju, v etaži in v velikem šotoru pred vhomom pa so se predstavile čebelarške organizacije iz celega sveta. Ta del je bil najbolj zanimiv za vse slovenske čebelarje, zato smo se čebelarji Čebelarškega društva Slovenj Gradec odločili, da si ga tudi ogledamo.

Na pot smo se odpravili že zgodaj zjutraj. Naša prva postaja je bil Čebelarški center Slovenije v Lukovici, kjer nas je sprejel in pozdravil podpredsednik Čebelarške zveze Slovenije, **Pušnik**. Razkazal nam je ta center, po dvajsetih letih je bil lani odprt, saj je to središče vsega čebelarškega dogajanja. Ob centru je tudi nasad medonosnih rastlin in več pravih slovenskih čebelnjakov, ki so jih podarila čebelarška društva. (slika 2, avtor ob vzorno urejenem čebelnjaku) Seveda smo posedeli na klopeh, ki so jih

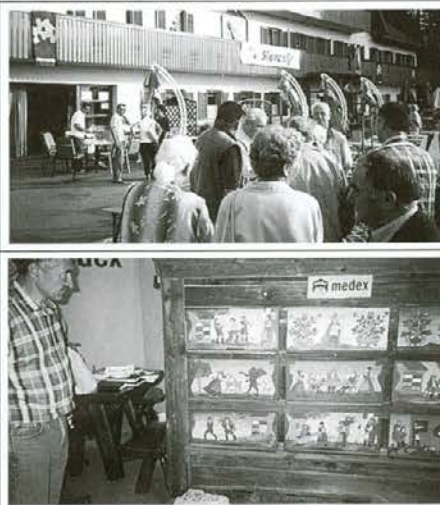
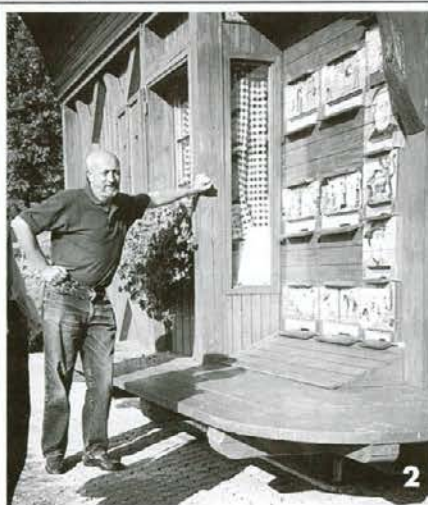
izdelali in podarili člani našega društva. Po okusnem golažu – mesa v njemu je bilo kar preveč, je sledila še skupinska slika (slika 1) in že smo odhiteli proti Ljubljani.

V Ljubljani pa je bučalo, kot v panju. Že na Kongresnem trgu smo srečali veliko stojnic naših čebelarjev, ki so ponujali svoje izdelke mimoidočim. Med njimi smo opazili tudi ameriškega veleposlanika, ki se kar ni mogel odločiti, kaj vse sladkega in medenega bi si naložil v košaro. Časa pa ni bilo beliko, zato smo odhiteli proti Cankarjevemu domu. Tukaj smo v preddverju in v šotorih ob vhodu lahko videli vse novosti in posebnosti, kar je čebelarškega po celem svetu. Posebej zanimivi so bili čebelarji iz raznih ekzotičnih dežel. (slika 3 – čebelarki iz Ruande). Okušali so razne vrste medu, najboljši se nam je zdel pomarančni med in medeni bonboni. Pozdravili smo se še s predsednikom Čebelarške zveze Slovenije, **Lojzetom Petrletom** in za konec spili še kozarec medenega piva.

Polni vtisov in prijetno utrujeni smo se pod večer vrnili domov.▲



Foto: Janez Bauer





SREČANJE ČLANOV DRUŠTVA PLJUČNIH IN ALERGIJSKIH BOLNIKOV

FRANC JURAČ

Člani društva pljučnih in alergijskih bolnikov Slovenije, ki jih je okoli tri tisoč, so se letos na svojem že devetem srečanju zbrali na Koroškem. Kar okrog tristo jih je prišlo v slovenjegraški Kulturni dom, kjer so najprej v strokovnem delu srečanja poslušali predavanje dr. Leopolda Rezarja o kronični obstruktivni pljučni bolezni, prim. **mag. Stane Kajba dr. med.** pa je spregovoril o zdravljenju s kisikom na domu v Sloveniji. Po strokovnem predavanju je društvo na svojem rednem letnem občnem zboru pregledalo enoletno delo, ki ga je predsednica društva prim. **Majda Ustar Latkovič dr. med.** prikazala kot zelo uspešno. Po občnem zboru društva so podelili nagrade zaslužnim članom in izvolili častno članico društva. Ta naziv je tokrat pripadel **Štefki Kučan**, ki se kot dolgoletna članica Društva pljučnih in alergijskih bolnikov pogosto udeležuje srečanj članov in z aktivno udeležbo daje podporo tako pomlajevanju član-



Član društva pljučnih in alergijskih bolnikov Slovenije je tudi **Ludvik Mori**. Na srečanju je predsednici društva prim. Majdi Ustar Latkovič dr. med. izročil svojo knjigo. Ob prejemu knjige je prim. Ustarjeva dejala: "Presenečena sem nad tem, kar mi je podaril gospod Mori. Nikdar in nikoli nisem bila deležna take pozornosti."

Foto Franc Jurač

stva kot tudi napredku društva.

Priznanje **dr. Demetra Bleiweisa** za dolgoletno in aktivno delo v društvu sta letos prejela prim. mag. Stane Kajba dr. med., podpredsednik društva in član Komisije za trajno zdravljenje s kisikom na domu, ter Nuška Guid dr. med., ki je aktivna članica društva že od ustanovitve. Guidova je sodelovala v uredniškem odboru glasila "Zdrav dihi za navdih", predvsem pa je bila aktivna na področju vzpodbujanja nekaženja pri mladih. Zadnja leta vodi Komisijo za preventivno dejavnost za mlade. Tudi Stane Kajba redno sodeluje s prispevki v glasilu društva, sodeloval je pri anketi o trajnem zdravljenju s kisikom na domu in delo društva prikazal na kongresih v tujini.

Po uradnem delu in pred odhodom domov so si udeleženci srečanja ogledali še nekatere znamenitosti Slovenj Gradca, za vse pa je bilo to enkratno doživetje. ▲

EKSKURZIJA DRUŠTVA GLUHIH IN NAGLUŠNIH KOROŠKE V KOSTANJEVICO NA DOLENJSKEM

JANKO NOVINŠEK

Prvo polovico leta intenzivne aktivnosti in uspešnega dela smo zaključili z ekskurzijo v Kostanjevico in njeno okolico.

Del poti proti Kostanjevici, kamor ne potujemo pogosto, se začne pri Celju. Tu smo krenili proti Laškem in naprej proti Mariji Gradcu. Za seboj smo pustili Rimske toplice ter Sevnico z Ajdovskim gradom. Veliko časa smo pridobili po prihodu v Kostanjevico, ker nam ni bilo potrebno čakati strokovne vodičke po galeriji Božidarja Jakca. Ta nas je prijazno sprejela in morala se je kar potruditi, da je zadostila naši radovednosti. Ocenila je, da nismo le serijski turisti. Nema lo dela je imela naša tolmačka Jolanda.

Na dvorišču nekdanjega cistercijskega samostana z dvonadstropnimi arkadnimi

hodniki in nekdanjo samostansko cerkvijo nam je orisala zanimivo zgodovino in razvoj tega objekta. 1974. leta ustanovljena galerija se je v zadnjih tridesetih letih razvila v bogat muzej slovenske likovne in kiparske umetnosti.

Prvotno je bila galerija usmerjena k osrednjim predstavnikom slovenskega ekspresionizma in nove stvarnosti – slikarju in grafiku Božidarju Jakcu, rojenemu leta 1899 v Novem Mestu, umrlemu pa 1989 v Ljubljani.

Po podrobnih razlagi nas je po lepih in zanimivih arkadnih hodnikih s prelepim pogledom na dvorišče vodila od galerije do galerije (Božidar Jakac, bratov Kralj, Jožeta Gorjup...), od kabineta do kabineta (B. Borčiča, Janeza Boljke...) itd.

Sledila je pleterska zbirka starih evropskih mojstrov, lapidariji in razstava v stari samostanski cerkvi ter Forma Viva.

Vse videno v galeriji nas je navdušilo in impresioniralo.

Taki smo krenili proti Kostanjeviški jami. Kar malce smo se ohladili v njeni notranjosti!

Ta jama je naravni dar tej pokrajini. Odkrili so jo 1972. odprli pa 1987. leta. Niso jo še do kraja raziskali, zato njenim obiskovalcem ostaja še veliko neznanega.

Medtem ko je čakal, kdaj bomo prišli iz jame, se je naš, za vsako vožnjo izbrani šofer **Marjan Lesjak – PILOT**, kot odličen poznavalec cest in gostinskih lokalov, spomnil (ker je imel čas), da je lačen in nas je v svoje in seveda naše zadovoljstvo nemudoma peljal do gostilne Žolnir pri Kostanjevici

na odlično kosilo.

Za to si na koncu zasluži posebno zahvalo!

Siti in nasmejani od Pilotovih šal smo se odpeljali še do samostana Pleterje.

Ob diapozitivih smo izvedeli:

Celjski grof Herman II. (znan kot oče celjskega grofa Friderika, ki je ubil svojo ženo, se poročil s plemkinjo Veroniko Desenič – Deseniško in jo dal potopiti v jezeru pri gradu Ojstrc na Koroškem; pokopana je v kartuzijanskem samostanu v Jurkloštru), je dal leta 1403 zgraditi kartuzijanski samostan ob graščini Sicherstein. Samostan je bil zgrajen 1406. leta in naj bi bil v ponos celjskim grofom in pod varstvom kartuzijanskih menihov obenem njihova grobnica. Leta 1407 je Herman II. podpisal darilno listino, s katero je posestvo

Sicherstein podaril pleterski kartuziji.

V času Lutra so se v samostan naselili protestanti, nato jezuiti. Slednji red je bil leta 1773 razpuščen. Po tristo letih samostan znova preide v last kartuzije.

Kartuzijani so puščavniki (eremiti). Njihovo življenje je samotarsko. V glavnem je to življenje molitev, prekinjena z ročnim delom, da si spočije duh, ter z znanostjo in branjem, s katerim podpirajo duhovno življenje.

Cilj kartuzijanskega reda (citurano): »Ono sveto združenje duše z Bogom.«

Nehote se je najbrž vsakdo izmed nas vprašal, ali bi bil sposoben takšnega spokojnega, pa vendarle naporenega življenja.

Ekskurzijo smo končali v neposredni bližini samostana pri domačiji, ki je videti kot rajska idila zelenega rasti in objektov domačije, kot bi vse rastle iz enih korenin. Tu nam je dobrodošlico pela narava.

Pozabili smo na svoj ego in prislunhili željam mladih muc, ki so pritegnile vso našo pozornost. Za vrhunec doživetja je poskrbela mlada kozica. Neverjetno – nič ni bila dresirana, delovala je le njena mladost in naravni intelekt. Tudi velik bernardinec je s svojim nastopom in s pomočjo omenjene kozice požel uspeh.

Nepozabno bo ostalo tudi to, da se omenjene živalce poznajo po imenih, ki jim jih dajeta gospodarja. Ta pa se preživljata z nekaj malega živinoreje, čebelarstvom in sadjarstvom. V zadovoljstvo obiskovalcev samostana prirejata degustacije jedi in pijač, tako da sta deležna kar nekaj prostovoljnih prispevkov.

Zdaj pa še napovedana zahvala našemu dobremu šoferju Marjanu.

Tako nas gladko vozi, da še nismo mogli ugotoviti, ali ne zna ali ne more zgrešiti najbolj optimalne smeri do cilja. Stalno govori in se smeji, da nas vse pritegne in naša tolmačka še na avtobusu nima počitka.

Hvala ti za prijetne in varne vožnje, Pilot!

Vsi mi, ki nas voziš, ti želimo stalno SREČNO VOŽNJO!

Lep in topel dan se je že zdavnaj prevesil v pozen večer, ko smo znova rekli: »Pozdravljena Koroška!«



PRAZNUJEMO

OB 80 LETNICI ROKA GORENŠKA

URŠKA ZDOVC

Kadar praznujemo življenjske jubileje, navadno bolj kot sicer razmišljamo o življenju, ki smo ga preživeli. Takrat se pogosto zavemo, kako hitro mineva čas, kako bežijo dnevi, tedni, meseci in leta, takrat želimo najti odgovore na vprašanja o vrednosti in uspešnosti svojega življenja. Takšne in podobne misli so v vročem avgustu, ko je praznoval svojo osemdesetletnico, prešinjale tudi znanega Hotuljca Roka Gorenška.

Pesnik Tone Pavček je v svoji pesmi zapisal:

*Vsak človek je zase svet,
Čuden, svetel in lep
Kot zvezda na nebu ...*

In to, brez dvoma, velja tudi za slavljenca Roka, saj je kot vsakdo med nami enkrat in neponovljiv, opravil pa je mnogo del, zaradi katerih bo ostal trajno zapisan v spominu ljudi in v zgodovini kraja.

Dvainštirideset delovnih let je nabral, najprej kot kmetijski tehnik, nato pa kot referent za varstvo pri delu v koroških kmetijskih zadrukah in si tako zagotovil eksistenčno varstvo – upokožitev.

Kot kmečki sin je vse življenje poklicno in zasebno povezan s kmečkimi ljudmi. Med njimi se dobro počuti, ima jih rad, zato deli z njimi veselje in žalost. O



Rok Gorenšek

tem priča več sto pogrebnih govorov, s katerimi se je z vsem spoštovanjem in z veliko ljubeznijo poslovil od umrlih Hotuljcev, prijateljev, prijateljic, sodelavcev in sodelavk ter včasih tudi od povsem neznanih ljudi. Veselje in srečo pa je čutili v govorih, ki jih je napisal ob jubilejih mnogih posameznikov, organizacij in društev.

Rokova velika ljubezen so knjige, veliko jih je prebral, letos pa je eno tudi sam napisal. To je Kronika PGD Kotlje. V njej je na več kot sto petdesetih straneh popisal zgodovino hotuljskega gasilskega društva, ki je bilo ustanovljeno 23. avgusta 1923 in je torej le trinajst dni mlajše od našega slavljenca.

Svojevrstni in zanimivi pa so tudi prispevki, ki so bili objavljeni v raznih časopisih, predvsem v Fužinarju, Viharniku in celo v

Vročem Kajju.

Roka in mnoge slovenske fante so med drugo svetovno vojno vpoklicali v nemško vojsko. S tem so jim povzročili veliko krivico in gorje, ki sta jih spremljala vse do pred kratkim, ko jim je država priznala status žrtev vojnega nasilja. Da pa so dočakali popravo te krivice, sta bili potrebni levja trma in potrpežljivost, ki pa Roku, rojenem v znamenju leva, niti slučajno nista tuji.

Danes živi Rok kot upokojenec v svoji hiši na Brdinjah. Težave, ki so jih prinesla leta, mu pomagata premagovati njegova dobra žena Štefka, ki skrbi zanj z enako mero ljubezni kot v prvih letih zakona. V veliko veselje pa jima je, da lahko sedeta v svoj avto in se neodvisno od drugih odpeljeta, kamor ju je volja.

Otroci so poskrbeli za dva zeta, snaho, tri vnuke in tri vnučkinje, zdaj pa so tu že pravnučki, kar je dovolj, da pri hiši nikoli ni dolgčas.

Pavšerjeva Julka je Roku na čestitko zapisala:

*Življenje je kot rožni vrt,
ljudje le enkrat skozenj smemo,
vsakdo natrga si svoj šopek let,
a koliko bo v njem cvetov,
nikdar ne vemo ...*

jaz pa tem verzom dodajam:
V šopku Roka Gorenška je zdaj že 80 let in 81. se kot roža mu razcveta.

O, naj le trga rože spet in spet in naj bo med nami zdrav in srečen še na mnoga leta. ▲

SERVIS

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec d.d. - SERVISI Pameče obvešča cenjene stranke, lastnike tovornih vozil, da v naših delavnicah izvajamo hitro servisiranje, menjavo olj in filtrov, menjavo in centriranje koles ter preizkus zavor vašega vozila.

Izmerimo tudi stekanje koles z lasersko merilno napravo. S pravilno nastavitvijo boste zmanjšali porabo goriva in obrabo gum.

Sedaj je tudi čas za pranje vašega tovornega vozila ter odstranitev škodljivih soli, ki so se nabrale v zimskem času.

Zaupajte vzdrževanje vašega vozila servisu Gozdnega gospodarstva v Pamečah!

Naš delovni čas je
od ponedeljka do petka od 7. do 22. ure.
Telefon: 02 88 46 100 ali 88 46 106

JANŽE HERMAN naš najstarejši krajan in bralec Viharnika

RUDI REBERNIK

Ob cesti iz Podgorja proti Razborju, malo pred Suhim dolom, na levi strani potoka, je dom našega najstarejšega krajana in bralca Viharnika, 96-letnega Hermana Janžeta, upokojenega žagnega in gozdnega delavca.

Kdor ne ve zanj, ga ne bi niti opazil, ker je ves skrit za sadnim drevjem, grmičevjem in zelenjem. Vidimo ga šele, če gremo preko mostička, ki malo nad Knežarjevo žago prečka potok Suhodolnico. Tu se znajdemo v ozki dolinici, obkroženi z gozdnim drevjem, ki jo je naš Herman pred mnogimi leti izkrčil in obdelal, da si je lahko postavil skromen, a vendar trden in varen dom zase in za svojo družinico.

Herman se je rodil 30. julija 1907 pri Janžetovih v Rečici ob Savinji, v skromni, a pošteni številni delavski družini. Kot je vedno bila usoda skromnih in velikih delavskih družin, so se morali tudi pri Janžetovih spoprijeti s tistimi težkimi časi pred prvo svetovno vojno in se boriti za preživetje. Tudi Hermanu ni bilo prizanešeno in se je moral kaj kmalu spopasti z vsemi težavami in skrbmi, ki mu jih je metalo življenje na pot. Služil je po bližnjih kmetijah; od pastirja do hlapca in priložnostnega delavca v gozdu. Vedno pa ga je veselilo delo z lesom, zato je kmalu po končani prvi svetovni vojni začel delati kot žagar po raznih kmečkih žagah v Šoštanju, Velenju in Razborju, in povsod so ga imeli radi zaradi njegove pridnosti in spretnosti pri delu. Stanovanje sta si z ženo morala vedno iskati po kmečkih kočah, in to sta odslužila ali pa plačala s svojim delom.

Končno je dobil delo na žagi v Suhem dolu, stanovanje pa v žagni delavski baraki.



Herman Janže z ženo v svoji mizarški delavnici, kjer še kljub svojim letom vedno rad kaj naredi. Foto Rudi Rebernik

Hermana sem dobro poznal že od svojih mladih let, saj je bila njegova prva žena moja bližnja sorodnica in smo vedno živeli v dobrih odnosih ter se obiskovali. Nekaj let pred drugo vojno, ko je bila pri nas delavska in kmečka kriza na višku, pa se je Herman odločil, da bo šel iskat delo v tujino. Odšel je v Nemčijo, kjer je moral delati v vojni industriji in se ni mogel vrniti pred koncem vojne. Takoj po vrnitvi domov k ženi in hčerki se je zopet zaposlil na Lesno industrijskem obratu na žagi v Suhem dolu kot industrijski mizar in nadaljeval z gradnjo svojega doma na zemljišču, ki ga je kupil od bližnjega kmeta in kjer živi še danes.

Kmalu po vojni, ko sta že zgradila lasten dom, pa mu je prva žena Ančka umrla in danes živi tam z drugo ženo Marijo, s ka-

tero pa sta tudi že praznovala petdeset let skupnega življenja.

Po upokojitvi se je Herman lahko spet posvetil delu, ki ga je vedno najbolj veselilo, to je ročno mizarstvo in čebelarstvo.

V tem je bil zelo spreten in izkušen ter znan daleč na okoli. Poleg svoje hiše ima mizarstvo delavnico z vsem ročnim mizarским orodjem in pa obširen čebelnjak z mnogimi lepo poslikanimi panjskimi končnicami. Čebelarstvo počasi opušča, v svoji mizarški delavnici pa še vedno rad kaj naredi za svoje malo gospodinjstvo in vzdrževanje doma.

Ker je bil Herman celo življenje v stiku z gozdom in odvisen od gozdnega dela in žagarstva, še vedno rad spremlja dogajanje v gozdarstvu in se pogovarja o lesni industriji, posebno še, odkar izhaja naše glasilo Viharnik.

Nekaj časa so ga vsi naši upokojenci jemali brezplačno, potem pa se je naročil nanj, žal ga danes zaradi poslabšanega vida ne more več čitati. Ko sem ga pred kratkim obiskal, da mi je povedal svojo življenjsko zgodbo, mi je potožil, da mu zaradi sive mreže na očeh niti očala ne pomagajo več in da se bo moral odločiti za operacijo.

Viharnik si izposoja pri svojem sosedu in žena mu ga prebere, saj ga še vedno, kljub visoki starosti, zanimajo novice in dogajanja iz naših krajev, ki jih naše glasilo redno objavlja z besedo in sliko.

Našemu najstarejšemu krajanu Hermanu želimo še veliko zdravih let ter da bi se mu zopet povrnil vid, da bi še naprej lahko prebiral Viharnik, in mislim, da je to tudi želja uredništva našega glasila. ▲

JERICA IN JAKOB KORDEŽ: ZLATA POROKA PRI FLORINU

BORIS VEČKO, inž. gozdarstva

Jerica in Jakob s hčerkami ter vnukinjami in vnuki.



Jerica in Jakob Kordež iz Tople v Črni na Koroškem sta konec avgusta v krogu svojih najdražjih praznovala zlato poroko.

Jakob se je rodil 22. 7. 1930 v Topli na kmetiji Florin, Jerica pa se je rodila 16. 3. 1931 pri Sv. Ani v Koprivni, kjer sta se tudi spoznala. Tukaj so se namreč zbirali okoliški domačini pri mašah ob praznikih. Jerica pravi: "Še dobro se spominjam, kako je bil oblečen. Ko sem ga zagledala, sem takoj vprašala svojega brata, čigav pa je ta fleten pobič?" Brat pa je odgovoril: "Ja, a ga ne poznaš? To je pa Florinov Jakl!" In že takrat je med njima prvič preskočila iskrica. Kasneje sta se pogosto srečevala v Črni, kjer je

Jerica nekaj časa služila kruh. Poročila sta se 31. 8. 1953 in skupno življensko pot začela na kmetiji Florin, kjer je prvotno še gospodaril oče Florin, sama pa sta posestvo prevzela v gospodarjenje 26. 12. 1961 in na njem od takrat naprej tudi odlično gospodarita.

V zakonu so se jima rodile štiri hčerke, ki so jima podarile osem vnukov in vnukinj, pri katerih vzgoji zdaj z veseljem pomagata. Najstarejša hči, ki s svojima sinovoma živi pri starših, očetu in materi pomaga pri gospodarjenju

tega velikega posestva.

Naj povem, da je kmetija Florin zelo znana in urejena kmetija, večkrat pohvaljena od turističnega društva Črna, je pa tudi odlična izhodiščna točka za turiste, ki se odpravljajo na Peco. Kot zanimivost naj povem tudi, da se je pozimi leta 1978 na tej domačiji snemal dokumentarni film Suha leta in del filma Boj na požiralniku.

Na kmetiji so prirejali tudi občne zборе LD Topla, katere član je Jakob že od leta 1956. V tem času je kot prizadeven

lovec opravljal številne funkcije: bil je gospodar lovišča, revirni vodja, mentor, kinolog. Z bratom sta bila pogosto vodiča nekaterim slovenskim gostom pa tudi Nemcem, Avstrijcem in celo Angležu. Med svojimi lovskimi vrstniki je Jakob znan kot "dober šic", saj zna s svojo boroveljsko bokarico zadeti jelena tudi na razdalji dobrih tristo metrov. V vseh teh letih delovanja si je zaslužen pridobil naziv častnega člana LD Topla.

Jeričin in Jakobov nasvet za dolg in srečen zakon je: pridnost,

delavnost, vzgoja otrok, deljenje sreče in ljubezni, pa tudi zdravje.

Če pa Jakoba vprašate, zakaj se je tako hitro ženil, se rad pošali, da ravno zato, da bi dočakal zlato poroko.

Dragi Jakob, to vam je tudi uspelo in ob tem zavidanja vrednem jubileju vam in vaši izvoljenki iskreno čestitamo ter obema želimo veliko zdravja, veselja in še na mnoga skupna leta vsi sodelavci ZGS OE Slovenj Gradec, KE Črna in uredništvo Viharnika. ▲

LJUDJE

IN

DOGODKI

PLIBERŠKI JORMAK

FRANC JURAČ

V Pliberku je letos potekal že šestdeseti pliberški sejem na travniku ali "jormak" kot mu pravijo domačini. To je najstarejša sejemska prireditev na južnem Koroškem, nastala pa je leta 1393. Pliberčani so na svojo sejmsko prireditev ponosni, saj se je sejem rodil kar devetindvetdeset let pred odkritjem Amerike. Letošnjemu sejmu pa vreme ni bilo najbolj naklonjeno in na predzadnji dan sejma, to je bilo v nedeljo, je lilo kot iz škafe, zato je upanje na rekordno število obiskovalcev splavalo po deževnih poteh na travniku.

Ob koncu sejma pa so prireditelji našli okoli sedemdeset tisoč obiskovalcev, kar je bilo veliko manj kot prejšnja leta. Pliberška sejemska prireditev je največje ljudsko slavlje v Podjuni, razveseljuje pa je tudi, da se sejem vse bolj odpira prostoru Alpe - Jadran. Letošnji pa je bil zagotovo zadnji pred pristopom Slovenije v Evropsko unijo. Po vstopu v EU bodo razstavljalci iz Slovenije še bolj zastopani na sejmu. Posebnost letošnjega sejma v Pliberku je bil prav gotovo šotor Alpe - Jadran, kjer so se predstavljale številne slovenske občine, med njimi naj omenimo Mestno občino Slovenj Gradec, pa občine iz Hrvaške in Italije. Sodelovale so vinske regije Metlika, Ljutomer in Goriška Brda, iz Hrvaške Opatija in iz Italije Števerjan. Vse dni sejma pa je bil dobro obiskan šotor Slovenskega prosvetnega društva "Edinost" (letos so ga poimenovali "Svaveja uta"), kjer so pripravili bogate kulturne programe; na njih so nastopili Ansambel Lojzeta

Slaka, folkorna skupina KUD Gozdar iz Črne na Koroškem in tamburaši iz Škofje Loke. Svoj prvi praznik pa je na sejmu praznoval slovenski časopis NOVICE, ki je po združitvi Slovenskega Vestnika in Tednika začel izhajati meseca aprila letos. Novice so vsakega obiskovalca nagradile z vrčkom piva Villacher.

Ker je Podjuna znana po kmetijstvu in gozdarstvu, so na sejmu pripravili bogato razstavo kmetijskih in gozdarskih strojev. Veliko zanimanja pa je bilo tudi za razstavo visokogorske podjunske govede ter za čebelarstvo razstavo, na kateri so obiskovalci lahko spoznavali izdelke iz medu in voska. ▲

1. Iz Središča ob Dravi se je predstavilo Turistično društvo
2. Poslovodja Novic, mag. Lesjak, je vsakega obiskovalca obdaril s torbico z logotipom in izvodom časopisa
3. Folkorna skupina KUD Gozdar na sejmu v Pliberku

Foto Franc Jurač



VESELJE V RAZBORU

FRANC JURAČ



Župan mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar in predsednik Primestne vaške skupnosti Razbor Marijan Juvan sta ob otvoritvi prerezala trak.

Foto Franc Jurač

Ko so pred leti v takratni krajevni skupnosti Podgorje pričeli z obnovo ceste proti Razborju, je bilo to za Razborčane nepopisno veselje. Vedeli so, da bo asfaltirana cesta počasi prišla tudi v njihov kraj. V prvem delu rekonstrukcije ceste je bil asfalt položen iz Podgorja do meje z Razborjem, letos pa so v dolžini več kot enega kilometra nadaljevali z rekonstrukcijo ceste, jo asfaltirali in se še tako bolj približali kraju Razbor. Rekonstrukcija ceste je veljala okoli petinštirideset milijonov tolarjev; osemnajst milijonov je za gradnjo in asfaltiranje prispevala mestna občina Slovenj Gradec, ostali denar pa država. Gradbena dela so izvajali delavci Gradnje IGM. Kot nam je povedal predsednik primestne vaške skupnosti Razbor, **Marijan Juvan**, bodo s posodobitvijo ceste nadaljevali proti turistični kmetiji **Rdečnik**, od tu pa do samega centra Razborja. Ze sedaj pa bodo pridobivali soglasja lastnikov zemljišč, po katerih bodo že prihodnje leto nadaljevali z gradnjo ceste. ▲

VESELO ČEZ HRIBE IN DOLINE

VIKICA MERZDOVNIK



Že sama slika pove dosti. Pisati podrobnosti o Ivanu z Brd ni potrebno, saj so to naredili že mnogi novinarji. Nekaj pa vseeno: **Ivan Gaberšek** z Brd ima toliko pozitivne energije, da stisk njegove roke pomeni pravi balzam za naše, marsikdaj žalostno, življenje. Na sliki je s svojim konjičkom, ki ga popelje čez hribe in doline. Posnetek je nastal sredi junija v Mislinjski Dobravi. ▲

NA GRAŠKI GORI SO PELI IN IGRALI

FRANC JURAČ



Ansambel Roberta Zupana

Foto Franc Jurač

Na stičišču Šaleške in Mislinjske doline na meji štirih občin: Mestna občina Velenje, občina Mislinja, Mestna občina Slovenj Gradec in občina Šoštanj, je bil letos že osemindvajsetič festival narodnozabavne glasbe »Graška gora poje in igra 2003«. Festival je letos potekal v dveh delih. Tako so se prvi dan predstavili mlajši, še neveljavljeni ansambli, drugi dan, v nedeljo, 17. avgusta, pa so na finalnem delu nastopile že znane in uveljavljene skupine. Zmagovalec letošnjega festivala na Graški gori je bil ansambel **Roberta Zupana** iz Vranskega. ▲

DRŽAVNO PRVENSTVO GLUHIH IN NAGLUŠNIH V ŠPORTNEM RIBOLOVU - Ivarčko jezero, 28. junija 2003

REKREACIJA

JANKO NOVINŠEK, dopisniška sekcija DGN Koroške



Potrpežljivo čakanje na dober ulov.

V skladu s koledarjem prireditelcev športne zveze gluhih Slovenije smo v tem letu v Društvu gluhih in naglušnih Koroške prevzeli organizacijo Državnega prvenstva v ribolovu (lansko leto smo igrali z odbojko na Prevaljah!).

V društvu, ki ima sedež v Dravogradu, smo se z vso vneto oprijeli organizacije in morda nam je prav ta vnetost uspela priklicati tudi lepo vreme. Ribolova se je udeležilo osem društev gluhih in naglušnih iz cele Slovenije.

Po uvodnem pozdravu predsednice društva, Milene Pečovnik, je sledila svečana otvoritev prvenstva pod slovensko zastavo s himno, ki jo je tolmačila Jana Merdrik iz Maribora.

Ker pa ima vsaka stvar dve plati, ju ima tudi naša. Vso obrežje jezera je bilo obsijano s soncem, pa kaj, ko so se ribe umaknile v senco zakotnejših globlin jezera.

Tako kot človek, so tudi ribe radovedne in lačne različnih okusov hrane, vendar je bila vsaka njihova radovednost in lakota kaznovana s prisilnim obstankom na trnku.

Najbolj so jim dišale vabe Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje, ki so zato zasedli 1. mesto. Njihov društveni kolega Edin Buljubašič je očitno dober kuhar in »kelnar«. S svojimi okusnimi vabami jih je na eleganten način lovil na limance. Svoji ekipi je prispeval več kot polovico zmagovalnih točk.

K uspehu pri dosegu 2. mesta za DGN Celje je najbrž prispevalo Ivarčko jezero samo. Tudi sama ele-

ganca, pristop ribičev in izgled njihovih trnkov ter izkušnje so pripomogli k temu. Jezero je bilo kar gostoljubno do njih, saj jim je podarilo – posodilo precej rib, vendar med njimi ni bilo izrazitega posameznika.

Ja, če naš član in kolega Milan Vrhnjak ne bi bil iste gore list kot ribe, ga ne bi prepoznale po njegovih trnkih. Pa čeprav ga koroške ribe še tako poznajo, ga ne dovolijo, saj je kljub prepoznavnosti svojega plovca naši ekipi, ekipi DGN Koroške, z največjim ulovom priboril 3. mesto. Ko bo prvenstvo kje drugje, kjer ga ribe ne poznajo, bo okrog njegovega vratu zagotovo obvisela zlata medalja!

Za 4. mesto ribičev DGN Maribor in 5. mesto ribičev DGN Novo Mesto je najbrž krivo, da so Štajerci in Dolenjci bolj navajeni na hitre rečene ribe. Jezerske jim, kljub počasnosti, prej uidejo.

Samo prvenstvo bi lahko ocenil kar z odlično.

Vse se je dogajalo in vse se je končalo tako, kot akordi pesmi: »in ribica je odplavala na oni kraj potoka ...«

Prejemniki pokalov in medalj so se veselili svojega uspeha, poraženci pa si, k sreči, slabšega ulova niso preveč gnali k srcu.

K prijateljskem vzdušju sta veliko pripomogla tudi sodnika iz Ribiške družine Dravograd. Bolj sta pomagala in pisala točke, kot iskala kršitve tekmovalnih pravil.

V imenu vseh članov DGN Koroške, ki smo bili prisotni na kraju dogajanja prvenstva, se zahvaljujem vsem, ki so pripomogli k uspešni izvedbi državnega prvenstva gluhih in naglušnih Slovenije. ▲

In še rezultati:

EKIPNO

1. mesto	MDGN Velenje	1095 g
2. mesto	DGN Celje	335 g
3. mesto	DGN Koroška	235 g
4. mesto	DGN Maribor	75 g
5. mesto	DGN Novo mesto	10 g

POSAMEZNO

1. mesto	Edin Buljubašič – Velenje	610 g
2. mesto	Ciril Rednak – Velenje	300 g
3. mesto	Igor Meznar – Ljubljana	215 g
4. mesto	Aleš Fajfar – Velenje	185 g
5. mesto	Milan Vrhnjak – Dravograd	175 g

ŽELIM VAM TUDI ZLATO JESEN IN TOPLO ZIMO



Foto Franc Jurač



JUBILEJNA ŠTEVILKA ODSEVANJ

TO NE TURIČNIK, prof.

»Petdeseta številka je praznik in ponos vseh, ki s(m)o vložili ustvarjalni, poustvarjalni in delovni delež v ta 'projekt', začeti s Odsevi,« beremo v uvodnem besedilu abrahamske številke koroške revije za leposlovje in kulturo Odsevanja, ki jo izdajata KD Odsevanja in ZKD Slovenj Gradec: prijazna misel je upravičena, če vemo, da naznanja že za drugo leto oznamenovanje 25-letnice izhajanja, kajti prva številka Odsevanj je izšla junija 1979. Tudi jubilejna dvojna številka je zagledala luč v mesecu juniju.

Da je jubilejna, poudarja med drugim obseg – 126 strani, kar pomeni, da so posamezni podnaslovi obširnejši in pestrejši. Za sourednikom uvodnikom (Kakor polstoletnica, v katerem avtor **Tone Turičnik** razčlenjuje številne podatke o razvoju literarne ustvarjalnosti na Koroškem v zadnjih desetletjih prejšnjega stoletja, še posebej pa možnosti tiskanja prispevkov tako v revijah kakor knjižno, in zapisu **Blaža Prapotnika**, glavnega urednika, z naslovom *Atelje Cerdonis ali kako smo se preselili v informacijsko družbo*, prispevkom, s katerim informira bralce o otvoritvi delovnih prostorov Cerdonis zunaj slovenjgraškega sedeža, in to v Slovenskih Konjicah, sledi rubrika Poezija, torej pesniške strani, ki so jih podpisali **Marijana Vončina**, **Milena Cigler Gregorc**, **Janez Mrdavič**, **Svetlana Plesničar** ter nagajenci srednješolskega razpisa za najboljši haiku – **David Kajzer**, **Damjan Golob** in **Andreja Miklavžina** s Srednje strokovne zdravstvene šole Slovenj Gradec (mentorica **Helena Merkač**) ter **Metka Štumpf** s Poklicne gostinske in lesarske šole Slovenj Gradec (mentorica **Saša Hovnik**).

Zelo bogat in obsežen je izbor proznih besedil avtorjev, ki so bolj ali manj stalni sodelavci, nekaj pa je tudi novih imen, ki obetajo to še postati. **Zlatko Verzelak** je dal svojemu besedilu izzivalen naslov *Fašizem ali pa jaz pa ti pa ...* ščinkavec, **Marjan Kolar** krajši črtici *Sami domači obrazi*, **Jani Rifel** pa *Loka*. **Vlasta Žvikar** pripoveduje tri zgodbe (Moja

zgodba, *Malo sem nagnjen, lme ji je*), **Peter Petrovič** se predstavlja z odlomkom iz romana *Lisičina*, **S. L.** pa s pripovedjo iz dnevnika avanturistke *Sandre Lehin*, **Tone Turičnik** z novelo *Podpis*, **Zlatko Verzelak** še z drugim besedilom z naslovom *Tenorist* oz. odlomkom iz romana in **Reinhard Brečko** s potopisno pripovedjo iz pomorskega dnevnika.

Dramsko-pesniško 'tekmovalno' besedilo je **Andrej Makuc** naslovil *Vaje brez sloga 2002*; tekst je svojevrsna pesniško-pevsko-plesna zabavna postavitev in obdelava treh pesniških besedil treh mladih pesnikov, ki so hodili na slovenjgraško gimnazijo in ki jim je ustanova ob zaključku šolanja vsakemu izmed njih izdala pesniško zbirko. Besedilo je interpretirala gimnazijska igralska skupina, ki je za nastop požela laskave pohvale (nastopilo je skoraj 50 igralcev, plesalcev, pevcev, glasbenikov, in to dijakov slovenjgraške gimnazije, predstavo je režiral avtor **Andrej Makuc**), še večjo težo pa pomeni podatek, da je skupina nastopila domala v vseh večjih krajih na Koroškem. Dosežek, vreden spoštovanja!

Več kot polovico revije pa predstavljajo esejistični zapisi, recenzije, članki o kulturnih vprašanjih, zapis o oblikovanju porcelana ter beseda o pokrovitelju, sopokrovitelju in nekateri reklamni oglasi.

Dr. **Silvija Borovnik** je v skrajšani obliki zapisala daljši pogovor s pisateljem **Dragom Jančarjem** (v slovenjgraški knjižnici se je z njim pogovarjala na predvečer slovenskega kulturnega praznika), predvsem o njegovem romanu *Katarina*, pav in jezuit, z naslovom *Tako zgodbo je težko pripovedovati* sredi *Interspara* ali *Merkač* torja, **Marjan Kolar** v zapisu *Pred 110-letnico rojstva razčlenjuje*, kakšen je odnos Korošcev do Prežihovega Vrance in njegovega dela, **Barbara Rotovnik** in **M. A.** pa v zanimivem eseju *Kratek uvod v Kantovo estetiko razmišljata o vprašanjih umetnosti, utemeljeni na posamičnem doživljanju, občutku in ugodju*. V poglavju *Esejistika* najdemo še vzporedno predstavitev dveh profesorjev slovenščine – **Janeza Mrdaviča** in **Toneta Turičnika** – z naslovom *Dve osebi – ena življenjska pot*. Besedilo je po-

vzetek pogovorov **Darje Golčnik**, dijakinje Srednje strokovne zdravstvene šole Slovenj Gradec, z upokojenima profesorjema pred TV kamero in sodi v okvir natečaja *Mladi raziskovalci Koroške 2003* (mentorica **Helena Merkač**, profesorica slovenskega jezika na zdravstveni šoli).

Recenzijski del začneja **Franček Lasbahe**, ki ocenjuje knjigo *Šole mojega življenja* dr. Reginalda Vospersnika, dolgoletnega ravnatelja gimnazije za Slovence v Celovcu in prizadevnega kulturnega in političnega delavca med Slovenci na avstrijskem Koroškem, in mu čestita za izid te »v mnogih pomenih dragocene knjige«. **Franček Lasbahe** ocenjuje tudi delež Koroške v 16. knjigi *Enciklopedije Slovenije* in opozarja na nesorazmerja oziroma krivično zastopljanje koroških ustvarjalcev in strokovnih ter drugih dosežkov v tej ediciji. **Petra Škrlovnik** je v pisni podobi ohranila pogovor z **Bojano Verdinec**, profesorico iz Kotelji, ob izidu njene knjige *Lesene cikle*, edicije, ki se ukvarja s slovstveno folkloristiko, **Franci Kotnik** pa ocenjuje predstavo *Plavtove komedije Dvojčka na Srednji strokovni zdravstveni šoli v Slovenj Gradcu* v izvedbi dijakov te šole in režijski zamisli **Helene Merkač**.

V poglavju *Likovni portret umetnosti* zgodovinar **Jernej Kožar** analizira ustvarjalne postopke grafika **Franca Bertholda** z naslovom *Grafike 2002-2003*.

Tone Turičnik je sestavil slikovni trak o življenjskem portretu prim. **Draga Plešivčnika** z obširnimi podnapisi, **Branko Čepin**, ravnatelj Glasbene šole Slovenj Gradec, opozarja na polstoletno delovanje slovenjgraške glasbene šole, **Marko Košan** pa ob stoletnici smrti **Huga Wolfa** z naslovom *Hugo Wolf (1860-1903) razpravlja o življenjski in ustvarjalni poti velikega skladatelja oziroma slovenjgraškega rojaka*. S krajšim zapisom je opozoril na problematiko poimenovanja katere izmed slovenjgraških ulic po **H. Wolfu** (tako v preteklosti kot danes) zgodovinar **Jože Potočnik**, o delu, uspehih in težavah Kulturnega doma Slovenj Gradec se je pogovarjal z direktorico **Marijano Štalekar** *Janez Žmavc*, o uprizoritvi **Andreja Makuca** *Vaje brez sloga* poroča **Aleš Novak**, o petnajstletnih prizadevanjih Galerije **Kolar** pa **Tone Turičnik** z zapisom *Več kot zasebna galerija*. O knjižnični zbirki *Knjižnice Ksaverja Meška* in rasti le-te piše **Alenka Waltr Prodnik**, direktorica ustanove, o rednih mesečnih *Knjižnih čajankah* v *Mladinski knjižnici* pa **Metka Zver**, organizatorica le-

teh. Podoba **Inge Morath** (1923-2002), svetovno znane fotografkinje, predstavlja **Milena Zlatar**, direktorica Galerije, razvoj in stanje ljubiteljske kulture v naši občini pa **Helena Horvat**, predsednica sveta območne izpostave JSKD. V skladu s tradicijo je objavljen tudi govor ob Prešernovem prazniku: letošnji govornik na osrednji proslavi v Slovenj Gradcu je bil **Vinko Pušnik**, ki je nastopil v imenu lanskoletnega nagrajenca **Lovskega okteta** *Podgorje*, objavljene pa so tudi utemeljive Bernekerjevih odličij za leto 2003. V zapisu *Sanjska zgodba Catbriyur* **Stanka Blatnik** poroča o izvirnem oblikovanju izdelkov iz porcelana avtorjev **Katje Jurgec Bricman** in **Jureta Bricmana** s **Prevalj**, **Andreja Golob** pa je sestavila *Kroniko kulturnih dogodkov od oktobra 2002 do aprila 2003* (sodelovalo je tudi uredništvo).

Sponzor oziroma pokrovitelj 49./50. številke *Odsevanj* je **Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec**; zgodovino podjetja, razvoj, rast in organizacijske spremembe z obširnim prispevkom oriše **Hubert Dolinšek**, nekdanji direktor, sponzor pa je **Elektro Celje**, d.d., javno podjetje za distribucijo električne energije; **Jože Potočnik** z zanimivim zapisom opominja na delček slovenjgraške elektrifikacijske zgodovine z zapisom *Pred sto leti – prva električna luč v Slovenj Gradcu*, s čimer je podjetje želelo opozoriti domačine na ta pomembni jubilej. Sledi še nekaj reklamnih oglasov.

Z likovnimi podobami (grafikami in risbami) je jubilejno številko *Odsevanj* obogatil grafik **Franc Berthold** iz Slovenj Gradca.

Naj zaključim zapis s citatom iz uvodnika: »Ob 50. številki si smemo prirediti, da so *Odsevanja* ukoreninjena in da bi bila struktura kulturnih prizadevanj brez njih osiromašena, če bi izgubila življenjsko moč,« če bi izgubila življenjsko moč, če kaže torej vztrajati pri nadaljnjih načrtih, zlasti pa tudi zagraditi, »ker imajo slovenjgraške delovne organizacije, podjetja in delniške družbe kot sponzorji in pokrovitelji (dolg je njih seznam) izjemen, spoštljiv in zavezujoč odnos do *Odsevanj* in so vsi tudi v prihodnje pripravljeni gmotno podpirati izhajanje. Čast jim in hvala! Morda bodo našli tak interes še v drugih občinah: nekaj pozitivnih izkušenj je spodbudnih (recimo: *IGEM*, d.d., in *Občina Dravograd*).«

Jubilejna številka je torej hkrati tudi zaveza za pot naprej! ▲

(Opomba: *Odsevanja* lahko kupite v slovenjgraški Mladinski knjižnici in v trafikah.)

ZLATA JESEN V DRAVOGRADU

VLADO PETRIČ, univ.dipl.inž.gozdarstva,

**Zavod za gozdove Slovenije,
Območna enota Slovenj Gradec**

Turistično društvo Dravograd je s sodelovanjem Zavoda za gozdove – KE Dravograd, ob pomoči Občine Dravograd, Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec in drugih, organiziralo letos že šesto etnološko – turistično prireditev **ZLATA JESEN V DRAVOGRADU**. Letošnja je bila vsebinsko posvečena gozdu, zato je imela naslov **“GOZD SKOZI PRETEKLOST”**. Njen namen je bil obuditi in prikazati nekdanja dela in opravila, stara orodja in opremo za delo ter šege in običaje povezane z gozdom. S temi prireditvami želi društvo skupaj z ostalimi vzpodbujati in krepiti zavest za ohranjanje bogate kulturne dediščine domačega podeželja.

PROGRAM PRIREDITEV:

V PETEK, 12. SEPTEMBRA, OB 19. URI

V telovadnici OŠ Dravograd

“IZBOR KRALJICE ZLATE JESENI 2003”

z ansamblom **SHOW BAND-KLOBUK** in **POLKA PUNCE**

Kraljica **ZLATE JESENI** je postala Anja Rus

– Šikarjeva dečva iz Libelič,

spremljevalki pa Silviya Muš iz Črneške

gore in Metka Mori iz Sv.Danijela nad

Trbonjami. Na stojnicah je bila ponudba

Aktiva kmečkih žena Dravograd.

V SOBOTO, 13. SEPTEMBRA,

OD 12. URE NAPREJ

Pri Traberg centru

“GOZDARŠKE IGRE IN TEKMOVANJA”

z Darjo Vrhovnik in humoristom Korlom

Zmagala je ekipa Otiškega vrha v postavi

Slavko Ošlak, Bojan Pirnat in

Sandi Zanoškar

Ob 16. uri v Traberg centru

“8. SREČANJE HARMONIKARJEV

DIATONIKOV”

V NEDELJO, 14. SEPTEMBRA, OB 13.30

Velika povorka kmečkih vozov

“GOZD SKOZI PRETEKLOST”

Bilo je pripravljenih 12 vozov po temah:

Podiranje • Kleščenje • Lubadar •

Drvarjenje • Oglarska kopa • Steljeraja

• Maklanje • Skodle, Šintli • Ročna

žaga • Tesanje korit • Sadike • Lovska

preža • Lovska družina. Do 15. ure je bil

ogled starega orodja in opreme, opravil,

šeg in navad na vozovih pri Traberg cen-

tru, kjer so kmetje delili kmečke dobrote,

popoldansko vzdušje pa so popestrile

MLADE FRAJLE. V nedeljo zvečer se je

zaključila nagradna igra: Če ugameš –

dobiš. Potrebno je bilo uganiti število

smrekovih semen. V vrečki jih je bilo 4811

smrekovih semen. Uganil je Popič Marjan

iz Robindvora, nagrada pa je bila hoby

motorna žaga Stihl - ki jo je sponzoriralo

GG Slovenj Gradec.

Utrinke je posnela IDA ROBNIK





ANGELCI MARKOVIČEVI V SPOMIN

V četrtek, 21. avgusta 2003, smo na slovenjgraškem pokopališču pospremili na zadnjo pot Angelo Markovič. Preprosto smo ji rekli Angelca, Gelca, tudi teta Gela. Vse prehitro je svoje življenjsko popotovanje zaključila ta dobrosrčna, preprosta, z velikim življenjskim optimizmom in delavnostjo obdarjena, za solidarnost in pomoč vedno pripravljena žena, mati, babica, prijateljica, sosedka in znanka, v mlajših in zrelih letih športnica ter dolga leta aktivistka Rdečega križa, organizatorica nalog, s katerimi se je razdajala za plemenite cilje ob najrazličnejših nesrečah in stiskah ljudi. Za njo ostaja globoka vrzel v soseščini in kraju, društvih in organizacijah, katerih članica je bila in ki so si z uspešnim delovanjem ustvarjale ugled tako v Slovenji Gradcu kakor na Koroškem.

Angelca Markovič, rojeni Brezavšek, je stekla zibel 10. maja 1929. leta v Logatcu v številni delavski družini. Po zgodnji materini smrti je mladost preživela pri sorodnikih, največ v Borovnici. Kot mladinka se je pridružila upor proti okupatorju, po vojni sodelovala v nekaterih mladinskih delovnih brigadah, spoznala Vasiljka Markoviča, oficirja JLA, se z njim poročila in ustvarila sta si družino. Po rojstvu sina Dušana in hčerke Nevenke je bil mož Vasiljko premeščen v Slovenj Gradec, družina je kmalu prišla za njim, tu se je rodila še hčerka Jadranka in Markovičevi so ostali in postali domačini: Slovenj Gradec je postal njihov stalni dom.

Angelca Markovič je zato kmalu lahko razvila pripravljenost in delovno voljo delovati kot športnica v kegljaškem klubu in aktivistka v Rdečem križu. Obe organizaciji sta ji pomenili sprostitev delovnih in organizacijskih moči, še posebej športna kot ponos in zadovoljstvo ob uspehih, saj je slovenjgraška ženska kegljaška ekipa, katere članica je bila, v Sloveniji dosegala zavidljive uspehe, bila nekaj sezon celo v samem vrhu tega, v teh letih vse bolj se uveljavljajočega slovenskega športa, na državnem (tedaj jugoslovanskem) prvenstvu pred štiridesetimi leti pa osvojila bronasto odličje, kar je bilo za ekipo in zanjo največji dosežek in plačilo za vložene napore in vztrajne treninge. Bila je to zlata doba slovenjgraškega kegljaškega športa in Angelca je bila soustvarjalka tega ugleda. In ta pomeni trajno postavko v slovenjgraški in koroški športni zgodovini.

Pozneje je Angelca Markovič največ svojih zrelih moči ob materinski skrbi za dom in družino posvetila še aktivnemu delu v organizaciji slovenjgraškega Rdečega križa, bila krajši čas tajnica občinskega odbora, razen tega pa je delala v številnih odborih in komisijah, zbirala in pomagala razdeljevati prispevke in druge dobrine najbolj potrebnim, posvetila veliko moči in volje organiziranju mreže krvodajalcev in reševanju življenjske stiske beguncev, ki so pribežali iz Bosne v Slovenijo, skratka, opravljala je obilo nalog, ki se je nanje aktivno odzivala Rdeči križ. Hkrati pa je kot članica tvorno sodelovala še v krajevni organizaciji Zveze borcev pa odboru krajevne skupnosti Stari trg oziroma občasnih njegovih komisijah. Za nesebična in človeško zavzeta ravnanja in dosežke pri pomoči sočloveku je dobila številna priznanja in pohvale, največ v okviru RK.

Vse njeno srčno, človekoljubno angažirano in družbeno tvorno delovanje jo je povzdignilo v zgled, kako biti blizu vsakomur, ki je v stiski, in mu pomagati, ko je pomoči najbolj potreben.

Posebej pa jo je za vse življenje osrečila izpolnitev tihe želje tedaj, ko sta si z možem Vasiljkom uspela postaviti hišo na Štibuhi. Tu je bil posej ob možu in otrocih, ki so si, ko so odrasli, našli svoj prostor pod soncem, njen prijazen dom – tako rekoč – do zadnjih dni življenja. Angelca Markovič je umrla 17. avgusta v slovenjgraški bolnišnici.

Za vse, kar je pomembnega storila za kraj, šport in družbeno aktivnost, se je ob izrazih sožalja pred številnim pogrebim zborom pristrčno zahvalil govornik Alojz Segula, ki je povzel žalni nagovor, češ žaro naše Gelce »bomo pospremili do groba, kjer bo od danes dalje njen večni in tihi dom, dom, v katerem ne bučijo več viharji usode, kjer ni več skrbi in ne trpljenja; in tam naj ji bo mirni počitek«.

Velika praznina ostaja za njo tako v družini in soseščini kakor v krajevnem in območnem odboru RK, kajti njeno plemenito in nesebično delo je bilo ves čas posvečeno tako skrbi za družino in prijateljstvu kakor volji pomagati, kjerkoli je mogoče, in biti solidaren – in ta zapuščina prerašča in ostaja zgled, spodbuda in zaveza. In trajen spomin!

Tone Turičnik, prof.



KRAKERJEVA BICA

O, saj ni smrti!
Samo tišina je pregloboka.
Kakor v zelenem prostranem gozdu!

Samo odmikaš se,
samo tih postajaš,
samo sam postajaš,
sam in neviden.

Tako je v trenutku tolažbe zapisal pesnik, smrt pa je, in je kruta resnica, ki nam iz naše srede vedno iztrga naše najdražje.

V globoki žalosti smo se 22. marca poslovili od spoštovane in drage **ZOFIJE PLANŠAK – KRAKERJEVE BICE** z Goriškega vrha nad Dravogradom, cenjene daleč naokoli, poznane pa predvsem po tem, da je znala prisluhniti vsakomur ter dati nasvete, toplo besedo in materinsko modrost.

Smrt vedno prinaša žalost ter nemir v naša srca in naša razmišljanja.

Težko je v nekaj besedah izpovedati misli, ki jih človek občuti ob smrti znanca, svojca, prijatelja. Težko je s še tako izbranimi besedami povedati vse o človeku, ki je živel skoraj devet desetletij.

Življenjska pot Krakerjeve bice ni bila lahka, pa vendar je na njej naredila toliko dobrega, da se je bomo vsi, ki smo jo poznali, radi s ponosom spominjali.

Vse svoje življenje je preživela na Krakerjevi kmetiji, kamor je kot najstarejša Ravnjakova hči prišla s starši, ki so kmetijo kupili.

Zapisala se je kmetiji, na kateri je preživela veliko prijetnih pa tudi težkih trenutkov in dni. Morala je prenesti mnoge tegobe, kar je zmogla samo s svojim široko odprtim srcem. Od Poltnika je prišel k njej Lenart, s katerim sta si ustvarila številno družino, saj je rodila kar osem otrok.

Njene pridne roke so na kmetiji na pobočjih Goriškega vrha obdelale vsako ped zemlje, jo negovale in ji vlivale življenje. S svoje kmetije je črpala neizmerno življenjsko moč. Na teh bregovih je spravila h kruhu vseh svojih sedem otrok, ki so obogatili z njeno dobroto in pridnostjo v bližnjem in daljnem svetu uspeli najti delo, zaslužek in svoj obstoj. Vsi pa so se vedno radi vračali k njej domov.

Poseben pečat so ji prizadejale povojne tegobe, ko je morala biti kar nekaj let svojim otrokom mati in oče.

Po očetovi smrti 1959. leta, je prevzela kmetijo, od leta 1984 pa sta na njej gospodarila s sinom Lojzetom.

Neizmerno je bila navezana na domačijo, tako da jo je bilo težko spraviti od doma.

Posebno ljubezen je gojila do živali, do polja, svojega vrta in do rož.

Živela je polno in bogato življenje, ki je bilo večkrat težko, pa je kljub temu bila vedno dobre volje in potrpežljivo je premagovala vse težave.

Izmučena od bolezni se je morala posloviti.

Odšla je v dnevi, ko se prebujala narava in se rojevala nova pomlad.

Odšla je, ko je v njenih najdražjih še obstajalo upanje, da se ji bo zdravje izboljšalo.

Odšla je, ko smo vsi upali, da bo 9. maja dočakala častitljivih devetdeset let.

Umrli je ob njih, ki jih je imela najrajši.

Ostaja nam spomin nanjo. Na preprosto, pridno, nezahtevno, zadovoljno, vedno dobrovoljno, veselo in radoživno Krakerjevo bico.

Naj počiva v miru.

Rado Krpač

Dne 12. septembra, ko smo še pripravljali gradivo za to izdajo Viharnika in smo želeli obeležiti visok jubilej najstarejše vaščanke iz Tomaške vasi in mislinjske občine Frančiške Marzel, smo prejeli vest, da je umrla.

Poslednje besede ob njenem jubileju je zapisal Franc Jurač:

Devetindevetdeset let Marzelove mame

V Tomaški vasi pri Slovenj Gradcu je 4. septembra praznovala devetindevetdeseti rojstni dan Frančiška Marzel, Marzelova mama. Njena dolga življenjska pot je bila veskozi težka in trda, saj je delala in garala na kmetiji. Preživela je dve vojni, ki sta ji še posebej ostali v spominu. V zakonu je rodila šest otrok, doživela je trinajst vnukov, osemnajst pravnukov in tri prapravnike, katerim je rada pripovedovala o svojih bogatih doživetjih. Na svoja stara leta je živela pri sinu Vladu in snahi Anki, ki sta zanj lepo skrbela.

Franc Jurač



* 1902
+ 2003

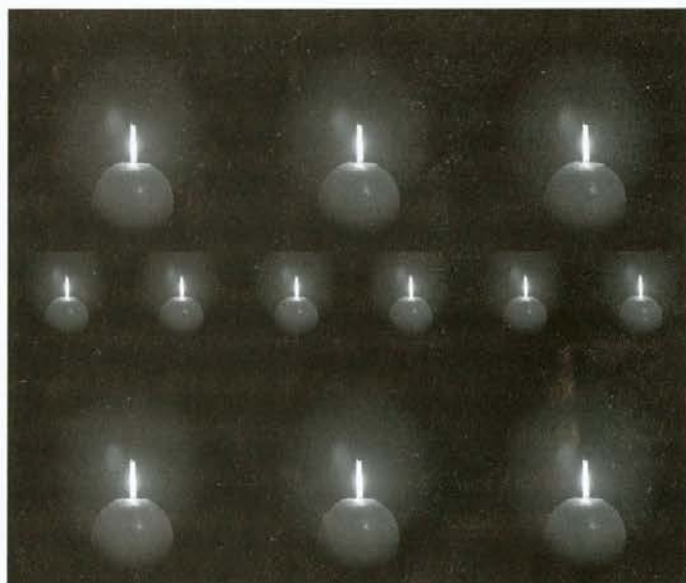
FRANČIŠKA MARZEL

V stotem letu starosti nas je zapustila naša draga mama, babica, prababica in praprababica

FRANČIŠKA MARZEL, Marselova mama iz Tomaške vasi pri Slovenj Gradcu.

Hvala vsem, ki ste jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Prav lepa hvala vsem sosedom in prijateljem, ki ste nam pomagali v najtežjih trenutkih, govorniku Ivanu Merzdovniku za lepo izrečene besede slovesa, cerkvenemu pevskeму zboru za zapete žalostinke med mašo za dušnico in pred odprtim grobom, dekanu Francu Rataju in kaplanu Poldetu Valantu za pogrebni obred ter godbeniku Franciju Šavcu za odigrano Tišino.

Žalujoci: otroci Nada, Jože, Vlado, Ivan, Marija in Stana z družinami, vnuki, pravnuki in prapravnukinja.



V SPOMIN

UČITELJICI FRANCKI GORNJEC

Julija 2003 smo se na pokopališču v Dravogradu poslovili od naše učiteljice Francke Gornjec, ki je nekaj časa preživela v Koroškem domu starostnikov Črneče.

»S Francko smo izgubili dobro, že nekaj let upokojeno sodelavko. Zadnja leta je opravljala delo knjižničarke,« je med drugim povedala ravnateljica Prve osnovne šole Slovenj Gradec, gospa Jožica Fras.

Francka Gornjec se je rodila leta 1925 v številni kmečki družini v Dokležovju pri Murski Soboti. Po madžarski okupaciji Prekmurja leta 1941 je tudi ta del slovenskega ozemlja občutil raznarodovalni pritisk in izgnanstvo. Po vojni je obiskovala pedagoški tečaj za učitelje tečajnike v Murski Soboti, leta 1948 pa opravila učiteljski diplomski izpit v Mariboru. Franckine učiteljske postaje so bile: Gornji Lakoš pri Lendavi, Vuzenica, Trbonje, Pod Graško goro (Šmiklavž), Šmartno pri Slovenj Gradcu in Slovenj Gradec.

Povojne razmere so bile tudi za šolstvo izredno težke. Mnoge šolske stavbe so bile med vojno požgane in uničene. Tako je bilo tudi v Mislinjski dolini. V Šmiklavžu je vzgojno-učni proces potekal v starem župnišču, v katerem je s sinom tudi stanovala; tedaj še brez elektrike (1953). Življenje se je spremenilo, ko so zgradili novo šolo, tudi z udarniškim delom. Sodelovala in aktivno delala je v vseh organizacijah in društvih. Leta 1960 je učiteljica Francka Gornjec v Mislinjski dolini zapisala in objavila izredno privlačne in zanimive spomine nekaterih ljudi iz Šmiklavža in Vodriža, ki so sodelovali v narodnoosvobodilni vojni in zrlji smrti v oči. Naj omenim vsaj dva: Spomini terenca Matije (Dirjenkov Poldaj) in Tudi grobarji (Anza – Ivan Sovinc pripoveduje učencem o padlih partizanih, ki jih je med vojno skrivoma pokopal).

Francka je pisala o Tehniki Kajuh v Vodrižu, kjer so tiskali časopise, brošure, ilustracije, letake in »proglase« (o tehniki Kajuh je pisal Bogdan Žolnir v knjigi Partizanski tisk ob Meži, Dravi in Mislinji, 1962).

Njen delovni utrip je bil prisoten tudi v Šmartnem pri Slovenj Gradcu. Pred leti mi je zaupala nekaj pesmi, ki jih je napisal njen učenec Marjan Pungartnik, danes književnik, publicist in kulturni delavec v Mariboru.

Na šoli v Slovenj Gradcu je delala od leta 1964 do upokojitve. Do odhoda v Črneče je bila naša sosedka v Tomšičevi ulici.

Francka je vodila sekcijo za ročna dela in ročne spretnosti v društvu upokojencev Slovenj Gradec od ustanovitve leta 1987 do 1995. Upokojenke so se sestajale enkrat tedensko, ob koncu leta pa so pripravile razstavo pletenih in kvačkanih izdelkov. Svoja lepa in kvalitetna ročna dela je Francka poklanjala prijateljicam in znankam.

Na obisk v Tomšičevo so radi prihajali sin Ludvik in njeni vnuki; tudi zanje je kvačkala in pletla. Bila je ponosna nanje, »na svoje fante«, ki so uspešno študirali.

Zanimala se je za dogodke doma in v tujini. Zavračala je surovost in kruto vojno, ki jo je v dekliških letih sama doživljala.

Hvaležna mi je bila, ko sem ji poklonil Odsevanja, revijo za leposlovje in kulturo.

Naša Francka je bila preprosta, skromna in delavna na vseh postajah učiteljevanja.

Za svoje prizadevno in požrtvovalno delo je prejela vrsto krajevnih, občinskih in društvenih priznanj ter red zaslug za narod.

V imenu društva upokojencev in ZZB NOB se je od nje z izbranimi besedami poslovil Alojz Šegula iz Slovenj Gradca.

Pedagoški delavci in njeni prijatelji jo ohranjamo v spoštljivem in lepem spominu.

Jože Potočnik



* 1919
+ 2003

Iščemo te v zvezdah,
a tebe ni.
Iščemo te v sanjah naših sluteč,
a zdi se nam, da si nekje! A vendarle, kje si?
Le upamo še, da srečamo se nekoč, nekje ...
Počivaj v miru in odpočij si žuljave dlani,
za vse še enkrat hvala ti!

MARIJA JUVAN

Ko se dan preveša v noč, si vsi malce oddahnemo, saj vemo, da bomo počasi odšli k zaslužnemu počitku. Čas namenimo sebi in svojim najbližjim. Večinoma je to v našem življenju tako ustaljeno in običajno. A tisti večer, 24. aprila 2003, ni nihče slutil, da bomo za vedno izgubili našo mamo, babico, taščo, teto in sosedo Marijo Juvan.

Pokojna Marija Juvan, rojena Mirkac, ali »Juvanova Micka«, kot so jo klicali znanci, se je rodila 22. 1. 1919 na Knežarjevi domačiji v Spodnjem Razborju kot zakonska hči Janeza Mirkaca in Ane Mirkac, rojene Razbornik. Bila je najmlajša hči v prvem zakonu. Nekaj dni po porodu ji je umrla mati. Oče je na veliki kmetiji ostal sam. Ker ni mogel sam vzgajati vseh otrok, so dali Micko v rejništvo na Epšekovo domačijo. Tam je preživela svojo mladost. V tem času je skrbela za otroke, pomagala pri gospodinjskih delih ter pri vseh opravilih na kmetiji. Tukaj je spoznala svojega življenjskega sopotnika, Pečovnikovega Franca. Želela sta si urediti skupen dom in si ustvariti družino. Ker je bil Franc gozdni delavec, so nekaj let stanovali v Plešivcu pod Uršljo Goro. Poročila sta se leta 1947 na Razborju. Rodilo se jima je pet otrok, tri dekleta in dva fanta. Danes živita le še sinova Franc in Mirko. Na svojem domu na Plešivcu je Marija skrbela za družino, kuhala furmanom, gozdnim delavcem in ostalim popotnikom. Leta 1960 so se preselili v Suhi Dol, kjer so kupili Stvarnikovo domačijo. Marija in Franc sta začela skrbno gospodariti. Po njunih sledeh sta šla tudi sinova.

Marija je v svojem življenju doživela veliko hudih trenutkov in gorja. Zelo hitro je izgubila vse tri hčerke. Leta 1983 ji je umrl še mož Franc. To je bil težak udarec, saj je ostala brez skrbnega in marljivega moža. Še vedno je kazala izjemno veselje do domačega dela, pomagala je znancem pri kmečkih opravilih in poskušala ohraniti svojo dobro voljo ter vitalnost. Vse dokler ji bolezen ni načela življenjskih moči, se je rada udeležila številnih izletov, srečanj borcev in vojni veterani ter pomagala pri pripravah na razne prireditve. Rada je prepevala ljudske in cerkvene pesmi in izjemno ponosna je bila na župnijsko cerkev sv. Danijela na Razborju. Večinoma se je k nedeljski maši odpravila kar peš, kar ji je bilo v posebno zadovoljstvo. Zadnjih sedem let se je njeno zdravstveno stanje začelo slabšati. Kljub temu je vedno ohranjala svojo vedrino, zanimala se je za dogodke v svetu, pomagala pri vzgoji vnukin in se veselila številnih obiskov. Prebirala je dnevno časopisje ter verski tisk; vera ji je pomenila zelo veliko.

Kljub trdnemu zdravju skozi vsa leta, ji je bolezen izpila še zadnje moči. V slabih desetih dneh se je poslovila od vseh nas. Ohranili jo bomo v lepem spominu kot vestno, marljivo in prijazno mamo, babico, taščo, teto, sosedo in sokrajanko.

Lidija



ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi naše drage mame, babice, tašče, tete in sosedo **MARIJE JUVAN** iz Zgornjega Razborja 2 se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani. Iskrena hvala za darovane vence, sveče, cvetje, svete maše ter izrečena pisma in ustna sožalja.

Še posebej se zahvaljujemo dr. Miodragu Balatu, dr. Marjani Predika-ka ter celotnemu osebju Splošne bolnišnice Slovenj Gradec in Zdravstvene-ga doma Slovenj Gradec za lajšanje bolečin v času bolezni.

Najlepša hvala tudi gospodu Andreju Gregorju in Komunalni Slovenj Gradec za opravljene pogrebne storitve, gospodu Janiju Repniku za odi-grano Tišino, razborškim pevcem za zapete žalostinke, gospodu župniku Leopoldu Koratu za opravljen pogrebni obred ter gospodu Ivanu Glasenčniku za izrečene besede slovesa. Še enkrat najlepša hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali!

Žalujoči: sinova Mirko in Franc z družino ter ostalo sorodstvo.



* 1923
+ 2003

MATEVŽ GOLOB

Malo pred osemdesetim rojstnim dnevom se je poslovil od življenja, žene Terezije, otrok, vnukov ... Odšel je hitro in mirno. Od njega smo se poslovili 2. avgusta na mežiškem pokopališču.

Njegova življenjska pot se je začela na strmih pobočjih Koprivne, končala pa v Mežici, v Podkrajju 36. V življenju si je nabral mnogo različnih izkušenj, veselih in dobrih pa tudi neprijetnih in grenkih. Leta 1947 se je zaposlil pri Gozdnem podjetju Črna in tam delal vse do upokojitve. Rad je imel naravo, gozd, pesem. Njegovega spomi-na, njegovih misli ni več. Ne moremo več prisluhniti njegovim besedam, ne moremo ga več vprašati: »Kako je bilo, ko si bil mlad?« Ne more-mu več reči lepe besede ali mu samo stisniti roke. Ostala je prazni-na, odmaknil se je z našega vidnega obzorja in prestopil v nez-nano.

Hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvet-je, sveče in se ga spominjate z naklonjenostjo v srcu. Hvala gospodu župniku Poldiju Koratu za darovani pogrebni obred in mašo.

B. Z.



* 1919
+ 2003

JULIJANA ZORKO

Umiranje in smrt je za modernega, porabniškega in racionalnega človeka strašno ponižanje, zadnja postaja, konec vsega in nič. Taka je sodobna miselnost. Pa vendar ni tako. Naša draga teta Julijana je sicer fizično odšla za vedno, a v naših žalostnih srcih še živi in bo živela še naprej. Z ljubeznijo je dajala in se hkrati razdajala družini, zato ni čudno, da smo ji tudi mi z enako mero vračali ljubezen. Za našo teto je bila ljubezen do družine najvišja vrednota, čeprav ni imela svojih otrok, ker ji je mož Alojz prehitro umrl.

Rodila se je 5. decembra 1919 v Selovcu. Kot petnajstletno dekle se je prvič zaposlila v Tekstilni tovarni v Otiškem vrhu. Tam je delala polnih deset let. Naravno bistra, vedoželjna in nemirnega duha se je še naprej izobraževala in se nato zaposlila v dravograjski pisarni.

Bilo mi kakih osem let, ko me je teta Julijana prvič pripeljala v dravo-grajsko pisarno takratnega obrtnega podjetja. Pozneje mi je stala ob strani in mi pomagala pri šolanja v veliko ljubeznijo in gorečnos-tjo.

Leta 1960 se je preselila v Radlje ob Dravi in tam v hotelu Kozjak prevzela delovno mesto vodje hotela. Imela je odgovorno delo, bila je polno zaposlena, nikoli pa ob tem ni pozabila na sorodnike.

Leta 1975 se je upokojila in se spet vrnila v domači kraj. Preselila se je k nečaku Jožetu Križanu in ženi Tereziji v Selovec. Z veliko skrb-nostjo in ljubeznijo se je razdajala njihovi družini. Večkrat sem jo opazoval, kako je bila sklonjena skozi okno in strmela in zrla nekam vstran v daljavo, da bi se kaj ne zgodilo otrokom, še zlasti Žanu in Roku.

Zadnje mesece je skoraj vsak dan prihajala v našo hišo k moji mami in teti Amsaliji na obisk in tožila, da težko diha. Ni se ji mudilo domov. Po cele ure je sedela v kuhinji za mizo ali pa na naši klopi zunaj pred hišo, kot da bi slutila, da se poslavlja. Še popoldne je bila tu, zvečer pa...

Bilo je 27. maja 2003, v mesecu cvetja in ljubezni, ko je umrla v slovenjgraški bolnišnici, stara triinosemdeset let. Tiho in spokojno je zaspala.

Njeno zemeljsko življenje se je tako izteklo.

Janez Križan



* 1959
+ 2003

STANISLAV ROŠAR - SLAVKO

Globoko in boleče nas je stisnilo pri srcu, ko smo izvedeli za tragično smrt na Matičevem na Tolstem Vrhu nad Mislinjo. Stanislav Rošar - Slavko je jezdil s planine proti domu in po nesrečnem naključju padel s konja, padec pa je bil zanj usoden in na kraju nesreče je umrl. Ne moremo in še dolgo ne bomo mogli verjeti, da je to sploh res in da je moral umreti tako kruto in boleče, ko ob njem ni bilo nikogar, ki bi mu nudil pomoč in mu morda rešil življenje. V tanci skrivnosti je zavita tragedija in nikdar ne bomo izvedeli, kako je prišlo do usodnega padca s konja med jahanjem.

Pokojni Stanislav - Slavko se je v sredo proti popoldnevu odpravil s konjem na Roglo, kjer v Pašni skupnosti skupaj z ostalimi kmeti pase živino. Proti večeru se je vračal, kot že velikokrat poprej, proti domu. Tu nekje se je zgodila tragedija, težka in boleča.

Rodil se je 26. januarja leta 1959 na majhni Polenikovi kmetiji na Tolstem Vrhu pri Mislinji, kjer je leta otroštva preživel s petimi sestrami in bratom. Ko je zapustil osnovnošolske klopi, in ker majhna pohorska kmetija ni dajala dovolj za preživetje, se je moral oprijeti težkega kmečkega dela. Že majhen in neboljšen deček je moral pasti živino in pomagati na kmetiji pri težkih delih: od vožnje z volovsko vprego, pa pri delih v gozdu in na polju. Ker pri tem ni zadosti zaslužil, se je zaposlil pri velenjskih rudarjih, vendar se je zaradi šibkega zdravja po nekaj letih invalidsko upokojil. Ko so mu umrli starši, je na kmetiji ostal sam. Rad je imel živino, vsako pomlad pa jo je odgnal na pašo na Roglo, kjer jo je čez poletje obiskoval in skrbno nadziral.

Ker je bil Stanislav Rošar - Slavko povezan z naravo, gozdom in planinami, katerim je namenil veliko prostega časa, se je leta 1993 včlanil v lovsko družino Dolič in postal lovec. Z velikim veseljem je pomagal pri gojitvi divjadi, nepogrešljiv pa je bil tudi pri drugih delih v lovskem revirju.

Težko je spoznanje, da se je v tragičnem trenutku končala njegova delovna in življenjska pot. Čeprav naš razum tega noče doumeti, se moramo sprijazniti s to kruto resnico. Ohranili ga bomo kot vestnega, dobrega in poštenega sosedu in prijatelja. Naj mu bo lahka domača zemlja.

Franc Jurač



ZAHVALA

Odšel si tiho brez slovesa,
prazen dom je in dvorišče,
zaman oko te naše išče.
Ni več tvojega smehljaja,
le trud in delo tvojih pridnih rok ostaja.
Ljubezen, delo in trpljenje,
bilo tvoje je življenje.
Nam ostaja zdaj praznina in
velika bolečina.

Ob težki in tragični izgubi našega dragega brata, strica in svaka **STANISLAVA ROŠARJA**, Polenikovega Slavka

iz Tolstega Vrha pri Mislinji, se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na vse prerani zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala vsem, ki so nam kakorkoli pomagali in nas tolažili v težkih trenutkih ter nam izrekli sožalje. Prav lepa hvala lovcem Lovske družine Dolič in lovcem sosednjih lovskih družin za lepo opravljen lovski pogrebni obred, govornikom za izrečene besede slovesa pred odprtim grobom, moškemu pevskemu zboru iz Vitanja za zapete žalostinke, gospodu župniku Mirku Hrovatu, za pogrebni obred ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pri Mislinji.

Žalujemo: sestre Vera, Silva, Marjana, Zvonka in Erika z družinami.



* 1934
+ 2003

ANGELA GORENŠEK

Angela Gorenšek, rojena Cehner, 25. septembra 1934 v Črnečah pri Dravogradu, je 13. aprila 2003 v devetinšestdesetem letu življenja umrla v bolnišnici v Topolšici.

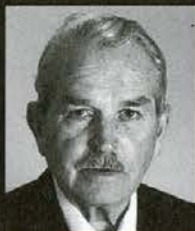
Po poklicu je bila šivilja. Priselila se je v Kotlje. Kmalu je spoznala Zagrskega Naceta z Gornjih Sel. Poročila sta se in Nacetu je rodila sina Damjana. Leta 1966 ji je mož Ignac umrl. Kasneje je spoznala Antona Gorenška, po domače Lužnika iz Podgore. Leta 1968 sta se poročila. V tem zakonu je rodila dva sina: Matejka in Romana.

Kljub temu, da je Angelci v življenju dvakrat posijalo sonce sreče, je preživela veliko več hudega, kakor veselega časa. Tudi njen drugi mož Anton ji je že po desetih letih zakona umrl. Ostala je sama z malimi otroki, ki jih je morala preživljati s svojim delom na kmetiji. Zmogla je s svojo neuničljivo voljo, pridnostjo in znanjem. Lužnikovi hiši v Podgori je povrnala nekdanji sloves in gostoljubnost, po kateri je bila ta hiša poznana.

Življenje je šlo svojo pot. Otroci so zrasli. Sin Matejko je poprijel za delo, tudi Roman in Damjan sta mu bila enakovredna. Ko bi Angelca končno lahko uživala, pa jo je presenetila huda, mučna bolezen, ki jo je prikovala na bolniško posteljo. Dolgo se je borila, se upirala in kljubovala zahrbtni bolezni, dokler ni v tem težkem, neenakovrednem boju omagala in umrla.

Hvaležni smo ji za vse, kar nam je v svojem veselju, radosti, bolečin in trpljenju polnem življenju poklonila in zapustila.

Rok Gorenšek



VINKO LESJAK

Vinko Lesjak, po domače Pavšetov Cinc iz Podgore pri Kottljah, se je rodil v nekdanji Zgornji Pratnekarjevi bajti na Brdinjah pri Kottljah. V Podgoro k Pavšetu je prišel zgodaj spomladi leta 1948, ko se je oženil s Pavšetovo hčerko Micko. Nasledila sta Pavšetovo posestvo in v srečnem zakonu preživela dvainpetdeset let svojega življenja.

Vinku življenje ni prizanašalo že od malih nog, ko je bil pastir, šolar, potem partizan, borec za svobodo slovenskega naroda na Svinji planini in drugod po Koroškem, nato delavec in kmet in nazadnje upokojenec. Delal je v tovarni, doma pa pridno gospodaril na Pavšetovi kmetiji.

Žena Micka mu je rodila štiri otroke, štiri hčerke: Micko, Francko, Jožico in Hedviko. Micka in Francka sta kmalu odšli od doma. Poročili sta se na avstrijsko Koroško in si tam ustvarili svoji družini. Jožica in Hedvika sta ostali doma in si spletli gnezdi tukaj. Oče Cinc je imel rad svoja štiri dekleta in njihove družine. Ponosen je bil nanje in velike ljubezni do hčerk ni skrival. Če je le imel priliko, je to pokazal in poudaril. Hčerke so mu ljubezne vračale. Sedaj za njim žaluje devet vnukov in šest pravnukov.

Pavšetov Cinc, kakor smo ga Hotuljci po domače klicali, je bil dober, odkrit, izredno pošten človek, resen in preudaren. Bil je mož beseda, govoril je jasno, razločno, s preudarkom. Ni poznal zahrbtnosti. Ob srečanju je vedno prvi pozdravil in ogovoril poznanega. Doma na domačiji, zunaj in znotraj poslopij, je želel imeti urejeno, čisto in stvari lepo zložene. Red je bil njegovo življenjsko vodilo.

Takega se bomo Cinca spominjali vsi, ki smo ga poznali.

Rok Gorenšek

FOLKLORNA SKUPINA »GOZDAR« na srečanju folklornih skupin v Ribnici na Dolenjskem

GORAZD MLINŠEK, univ.dipl.inž.gozdarstva, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec



Foto Gorazd Mlinšek

Folklorna skupina Kulturnega društva »Gozdar« iz Črne na Koroškem pleše že dvaindvajset let. V skupini se zbirajo enkrat tedensko mladi iz vseh koncev Mežiške doline na vajah v kulturni dvorani v Žerjavu. Pod umetniškim vodstvom Petra Šumnika, katerega je v veliko pomoč Mojca Kovač Piko, se plesalke in plesalci učijo in vadijo koroške narodne plesne in pesmi. Ubrano plešejo po zvokih »frajtonarjev« **Zorana Polenika, Vilija Obretana** in basista Jaka Pisarja. Na nastopih pa se trojici rad pridruži klarinetist šentanelške folklorne skupine **Ferdo Piko**. Skupina je starostno zelo pestra, enotna in zelo aktivna. Nastopa na številnih kulturnih in drugih prireditvah, tako v domačem kraju kot drugod po Sloveniji ter izven nje. Sodeluje tudi s ostalimi folklornimi skupinami Mežiške doline – FS »Luka Kramovc« iz Šentanela in FS »Prežihov Voranc« iz Raven na Koroškem.

Člani KD »Gozdar« so v času 48. turističnega tedna v Črni na Koroškem organizirali srečanje folklornih skupin iz različnih krajev Slovenije. Domača folklorna skupina je letos sodelovala že na več kot desetih prireditvah in nastopih. Koroške plesne so plesali tudi v Moravčah, Smartnem ob Paki, Škofji Loki, Pliberku v Avstriji, Ribnici na Dolenjskem in Lendavi.

Turistično društvo in Občina Ribnica na Dolenjskem sta 7. avgusta letos organizirala 28. ribniški sejem. V času sejma so potekale številne prireditve. Osrednji med njimi sta bili spreved skupin domačih obrti in folklornih skupin, ki je potekala po osrednjem trgu mesta in je imela etnografski pomen ter nastop folklornih skupin v letnem gledališču za grajskim obzidjem. Več tisoč obiskovalcev si je ogledalo številne domače rokodelce in obrtnike med več kot tristo stojnicami. Mnogi med njimi so se podali v letno gledališče, kjer so prisluhnili domačim godcem in uživali v nastopu folklornih skupin iz Senovega, Razkrižja, Črne na Koroškem, Mengša, Bohinja in Predgrada iz Bele krajine. Črnjani so Dolenjce, pa tudi kmetijskega ministra **Franca Buča**, seznanili z igrami in plesi, kakršne so kmetje igrali in plesali na »steljeraji«. Folklorno prireditev je razgibano vodil **Marko Modrej** iz Zgonjega Javorja na Koroškem, ki si je na Dolenjskem ustvaril družino. Kljub temu, da je doma s hribovitega sveta, porastlega z debelimi smrekami, se v deželi tankih zobotrebcev prav domače počuti. Prijetno je bilo tudi nam Korošcem, ki smo ob slovesu podarili ribniškemu županu, **Alojuz Marnu**, »ta pravo koroško culo« z besedami, da naj si privoščijo koroške domače dobrine z vsemi, ki so organizirali prijetno kulturno prireditev. V imenu črnjanskega župana, **Janeza Svaba**, smo vse sodelujoče folklorne skupine in obiskovalce prireditve povabili naslednje leto na 49. turistični teden v Črno na Koroškem.

Bilo je pred mnogimi leti, ko so kmetje obdelovali svojo zemljo z živinsko vprego. Z volmi ali kravami so orali, vozili les in opravljali še druga kmečka dela. Na Kališnikovi kmetiji v Srednjem Doliču so bili med zadnjimi, ko so dolga leta še imeli pri hiši vprežno živino in z njo delali. Ko pa je na kmetijo prišel traktor je delal namesto živine in zdaj obdelujejo zemljo z njim. Gospodar kmetije Gvido Jeseničnik (na sliki stoji skrajno desno) katero sem posnel pred več kot desetimi leti, pravi: »Tokrat, ko smo za delo na kmetiji uporabljali živino, so bili lepi časi za kmeta, zdaj pa, ko je vse tako modernizirano, pa vidite, kam je prišlo kmetijstvo.«



FRANC JURAČ:
IZ MOJEGA ALBUMA



TEKMOVANIE GOZDARJEV V ČRNI

1. Udeleženci tekmovanja gozdarjev v Črni 9. avgusta 2003
2. Robi Uršej je bil najboljši v disciplini "podiranje na balon". Čestital mu je župan občine Črna Janez Švab.
3. Aleksander Založnik v disciplini "rez na podlagi".
4. Matej Ogriz v disciplini "presekovanje okroglic".
5. "Podiranje na balon".



DOGODKE 9. AVGUSTA 2003 JE POSNEL FRANC JURAČ





Gojenje lanu in izdelovanje lanenega ali hodnega platna je spadalo nekdanj gotovo med najstarejša in zelo pomembna kmečka opravila. Brez tega si starih kmečkih hiš, preprostih kuhinj in spalnic ni bilo mogoče predstavljati.

V tistih časih trdega kmečkega življenja so morali biti ljudje zelo delovni in iznajdljivi, da so lahko preživeli sebe in svoje družine. Ljudi je posebno skrbelo za obleko in obutev, zato so morali biti pozorni na to, da so čim več domačega platna in volne pridelali doma, saj je to bilo v tistih časih glavni vir za izdelavo oblačil za preprosto kmečko prebivalstvo.

LAN- NEKDAJ PRIJATELJ HRIBOVSKEGA KMEČKEGA PREBIVALSTVA



Tudi pri nas doma smo sejali lan in nosili oblačila iz domačega platna, celo moja šolska torbica, kot tudi mnogih mojih sošolcev, je bila iz trpežnega, doma pridelanega lanenega blaga. To je imelo za nas tudi svoje prednosti, saj so nam šolske torbice služile večkrat kot orožje pri naših šolarskih bitkah in dvobojih.

Danes skoraj nikjer ne vidimo več njive s posejanim in cvetočim lanom. Še malo pred drugo vojno in par let po njej pa ni bilo nobene hribovske kmetije, kjer te koristne in potrebne rastline ne bi bili pridelovali.

Lan je zelo skromna rastlina in uspeva skoraj na vsaki zemlji, samo da jo obvarujemo pred odvečnim plevelom, posebno pred ovijalkami kot sta slak in predenc, ki se ovijata po stebelu ter preprečujeta ravno rast kot tudi obrod semena.

Po vojni je pričelo pridelovanje lanu vztrajno upadati. Obvezna oddaja kmetijskih pridelkov je kmete prisilila, da so sejali in pridelovali samo najnujnejše za življenje in pa za izpolnitev svojih obveznosti do države.

Danes se pridelovanje lanu in priprava preje za tkanje platna prikazuje še samo kot ljudska folklor. Nekateri se tega časa še spominjajo, večina pa to ve samo še iz pripovedovanja starejših ljudi.

Da bi ohranili spomin na čase, ko nam je bilo domače platno zelo potreben vir za naše življenje, sva z ženo posejala malo njivico z lanom, ki je lepo zrasel in tudi obrodil seme, iz kakršnega so nekdanj pridelovali dragoceno laneno olje, potrebno za industrijo in za domače zdravilstvo.

Tudi precej orodja in priprav za nadaljnjo obdelavo lanu v platno imam ohranjenega in shranjenega kot so: trlica, rifelj za odstranjevanje lanenih glav v katerih je seme, greben za čiščenje lanenih vlaken, da so pripravljene za prejo, kolovrat ter motovilo za izdelovanje klopč. Ob priložnosti bom poskušal tudi objaviti sliko teh priprav in orodij v spomin na tiste čase in opravila, ki so nam služile v vsakdanjem življenju.



1. Cvetič lan, ki je bil posejan meseca aprila in zrasel v dveh mesecih do cvetenja.
2. Lan je dozorel in je pripravljen za puljenje.
3. Zreli lan moramo populiti, ker vsebuje v koreninah ravno tako vlakna kot v stebelu. Iz populjenega lana naredimo snope, da se lažje zloži za sušenje.
4. Snope lana zložimo v kope kot žito, ali pa v stoge, kjer se posuši in je pripravljen za nadaljnjo obdelavo.

Naslednje faze obdelovanja lanu so: Riflanje in odstranitev semenskih glav, sušenje v tankih plasteh na soncu in dežju, da steblo sprhni in ostanejo le vlakna. Nato pride v jesenskih dneh teritev, pozimi pređenje prediva in izdelava »klopč« iz preje, katere odnesemo k tkalcu, da nam stke platno. O nadaljnjem delu z lanom pa morebiti drugič.

TEKST IN FOTO RUDI REBERNIK